

DE

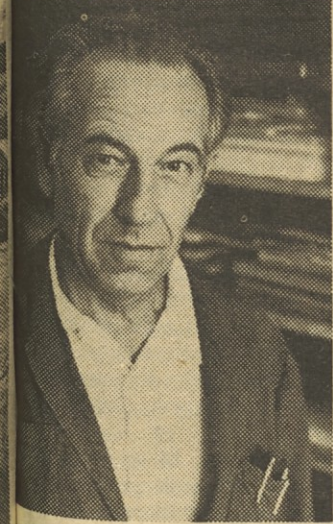
DELAVSKA ENOTNOST

11. AVGUSTA 1973 - ŠT. 31 - L. XXX

V KRANJU STRAN 3 VELIKO NOVEGA

HELENA FRANCELJ, referentka za družbeni standard v Tekstilindusu: V naši delovni organizaciji smo doživeli največji tempo stanovanjske gradnje pred desetimi leti. Zadnja leta smo v treh blokih dobili 82 stanovanj, z njimi smo rešili najhujše stanovanjske probleme v podjetju. Čeprav prosilcem, ki najbolj potrebujejo stanovanja, nudimo v Tekstilindusu kredite za individualno gradnjo, se zavedamo, da stanovanjskih problemov sami ne bomo mogli reševati dovolj hitro. Zato pa veliko več pričakujemo od uresničitve samoupravnega sporazuma o izločanju in usmerjanju sredstev za stanovanjsko gradnjo v Kranju.

FRANC ISTENIČ, predsednik osnovne organizacije sindikata v Tekstilindusu: Stanovanjske probleme zaposlenih pri nas nekako le rešujemo. Letos smo od 34 prosilcev trinajstim že dodelili stanovanje. Zaradi novih delavcev pa nam primanjkuje predvsem samskih stanovanj. Zato smo se odločili, da bomo k samskemu domu podjetja, ki ima 176 ležišč, dozidali prizidek s 100 ležišči. Z gradnjo prizidka bomo verjetno začeli že letos, saj se zavedamo, da nam, zlasti za delo v predilnici in tkalnici, vedno primanjkuje delavcev.

● NAJTRŠI OREH MARIBORSKE METALNE

Kako plačati stare grehe?

● Kaj vse se lahko zgodi, če delovno organizacijo obišče devizna inšpekcija in pri tem ugotovi težke prekrške, storjene v času prejšnjih vodstev?

Predstavniki mariborske Metalne so v razgovoru z novinarji naravnost povedali, da je na zahtevo sedanjega vodstva podjetja in njegovih samoupravnih organov zvezna devizna inšpekcija pregledala zunanjetrgovinsko poslovanje minulih let in ugotovila, da Metalna ni poslovala po veljavnih predpisih. Ker zakon o deviznem poslovanju izrecno navaja, da se delovni organizaciji, ki tudi samo formalno krši predpise, odvzame nezakonito pridobljeno premoženjsko korist, je zvezna devizna inšpekcija z odločbo odredila, da se Metalni začasno, do pravomočne odločbe pristojnega gospodarskega sodišča, odvzame 470 milijonov dinarjev premoženjske koristi, ustvarjene v letih 1968 do 1972 s poslovanjem med Metalno in z njenim kapitalom ustanovljeno nemško podružnico.

Več kot lahko si predstavljamo, da bi uveljavitev te odločbe pahnila Metalno ne le v hudo nelikvidnost,

temveč morda celo v likvidacijo v času, ko njen več kot 3000-članski kolektiv z vso resnostjo uresničuje sanacijski program in ko je očitno, da se lahko Metalna v dveh do štirih letih z lastnimi silami spet postavi na trdne noge.

Razen tega v Metalni tudi menijo, da zaradi napak posameznikov, ki so vodili poslovanje njene nemške podružnice ter odgovornih ljudi v matičnem podjetju, ki najbrž niso bili neobveščeni, kaj vse se pri tem dogaja, vseh posledic in s takojšnjo veljavnostjo pač ne bi smel nositi sedanji kolektiv. Zato so tudi zaprosili pristojne republiške organe, naj v mejah pooblastil odložijo izvršitev odločbe zvezne devizne inšpekcije vse dotlej, dokler pristojno gospodarsko sodišče ne bi dokončno odločilo o krivdi podjetja in posameznikov. Kakor smo obveščeni, ta postopek že teče.

STRAN 10

Razglednica s taborjenja

Foto: Milan Šubic

Zakaj čakamo na „izsiljene pogovore“?

V prizoru ni bilo nič eksplozivnega, čeprav je odražal pritajeno napetost: skupina delavcev pred vhodom v halo je v svoj pogovorni krog „ujela“ nekaj ljudi, ki po vsem videzu (delovne obleke) niso sodili mednje. Ker se je vse odigravalo med delovnim časom, je bila zadeva bolj ali manj očitna: prekinitve dela.

Prizor smo »posneli« pred dnevi v Gradisovem OGP (obrat gradbenih polzdelkov) v Ljubljani, kjer skupina delavcev v eni od treh proizvodnih hal ob 6. uri zjutraj ni hotela začeti delati. Zanimalo nas je, kako in zakaj pravzaprav pride do prekinitve dela in kako se potem neposredno in posredno vmešani »vedejo« pri ohlajenju pregretilih živcev.

STRAN 3

Delavci tretje hale v Gradisovem OGP so nehali delati in se zbrali na „izmenjavo mnenj“ s predsednikom sindikata inž. Markom Primožičem, pomočnikom tehničnega direktorja inž. Jurijem Klobučarjem in drugimi.

pravi naslov za denarne zadeve
Ljubljanska banka

Mercator 470 PRODAJALN

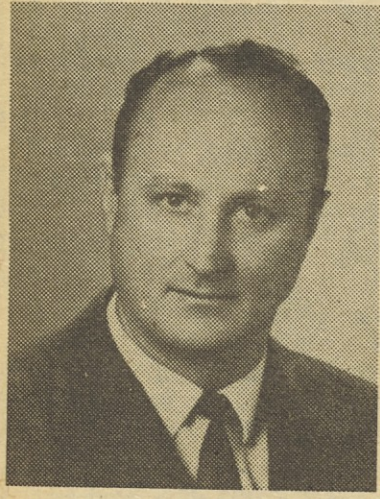
Fla-Vor-Aid

Prasek za pripravo umetne brezalkoholne pijače
okusi: limona, pomaranča, jagoda, malina, češnja
Prehrambena industrija Portorož

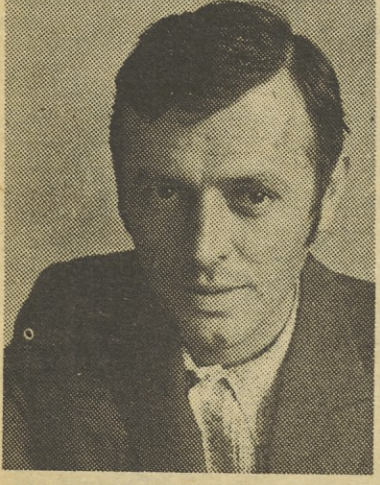

TRIGRA

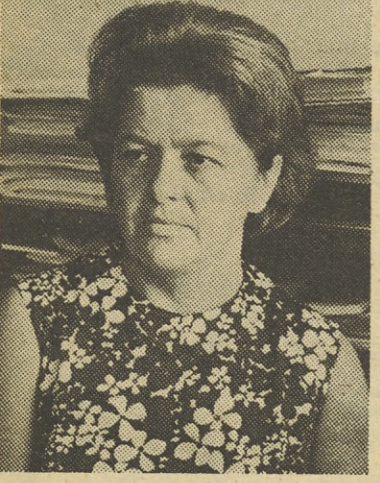
INŽ. MIRAN KRŠMANEC:

„Tuji konkurenti lahko dvigajo svoje cene, kakor se jim zdi, domačim poslovnim partnerjem moramo prodajati svoje proizvode po zamrznjenih cenah, za surovine pa zamrznitev, četudi gre za domači sladkor in špirit, ne velja. Kako naj se izognemo izgubi?“

FRANC LAŠIČ:

Pričakujemo, da nas bo v prihodnjem letu pošteno udarilo stalno povečevanje cen volne na svetovnem trgu. Ker pretijo visoke cene vsej volnarski industriji, pričakujemo od zveznih organov sistemske rešitve, med katerimi bi bilo dviganje cen naših izdelkov le delno opravičljivo.

TATJANA CAJNKO:

V Mariboru smo sredstva solidarnostnega sklada posodili delovnim organizacijam, ker niti občina niti stanovanjsko podjetje nista imela dovolj sredstev za izkoriščanje takšnih posojil. Delovne organizacije pa so morale k posojilu prispevati enak znesek iz svojih sredstev za stanovanjsko gradnjo. Tako bomo s temi sredstvi zgradili 242 najemnih stanovanj.

Vprašanja brez odgovorov

Pred nedavnim je vzbudila pozornost javnosti akcija občinskega sindikalnega sveta v Celju, ki je argumentirano opozoril zvezni izvršni svet na težaven položaj številnih podjetij v Celju. Osnovna misel v tem opozorilu – povedano na kratko – je bila, da so podjetja zabredla v gospodarske težave zaradi nezadržne politike cen. »Škarje« med rastočimi cenami surovin in zamrznjenimi cenami proizvodov so postrigle peruti nadaljnjemu razvoju.

Med takimi »davkoplačevalci stabilizacije« se je znašel tudi celjski »Etol«. Po informaciji direktorja inž. Mirana Kršmanca je podjetje lani sicer zaključilo leto z pozitivnim rezultatom, čeprav je zadnja dva meseca že poslovalo z izgubo.

„Kljub povečanemu obsegu poslovanja in delovne storilnosti v letu 1972 je imela večina kolektiva enake zaslužke kot leto pred tem. Edina izjema so pravzaprav najnižje tri kategorije, katerim smo na začetku leta na zahtevo družbeno-političnih organizacij dvignili osnove osebnih dohodkov na 1200 dinarjev. V Etolu doslej fluktuacije nismo poznali, lani pa je podjetje že zapustilo 18 dobrih in dolgoletnih članov kolektiva, ki so šli za boljšim kosom kruha.

Podpisali smo pogodbo o skupnih vlaganjih z ameriško-holandsko tvrdko IFF, gradimo novo tovarno za 25 milijonov dinarjev – proizvodnja bo usmerjena pretežno v izvoz – proizvodni plan za letos smo povečali za 45 % . . . Vse je videti torej v redu, če . . . Kakor zdaj kaže, se letos ne moremo izogniti izgubi, kar pomeni, da ne bomo mogli obdržati strokovnih kadrov, ki jih nujno potrebujemo za uresničitev programov in da tudi ne moremo računati na dotok novih dobrih delovnih moči.

Sedanja politika cen je ta čas naš glavni nasprotnik. Etol se mora pri oblikovanju cen za arome in parfumska olja ravnati po cenah tuje konkurence. Na jugoslovanskem tržišču se srečujemo z več kot 50 konkurenti iz inozemstva. V zadnjih sedmih letih smo lahko dvignili naše cene le za 10 do 18 %, ker ob večjem porastu ne bi bili več konkurenčni. Cene za arome in parfumska olja so zamrznjene že od 1971. leta. Po našem mnenju za kaj takega ni zakonskega opravičila, kajti – kakor razlaga zakonodajalec – bi lahko bilo opravičilo oddaljevanje od politike cen, povzročanje motenj na tržišču, ogrožanje življenjskega standarda ali monopolni položaj.

Od 1970. leta naprej so se cene surovinam za našo proizvodnjo tako dvignile, da zdaj predstavljajo že 66,8 % našega dohodka. Naj omenim, da so se podražile tudi domače surovine – čeprav so pod kontrolo cen! – sladkor za 58 % in špirit za 35 %.

V Etolu se upravičeno sprašujemo, za kakšno politiko cen torej gre. Naj opozorim na 17. člen zakona o družbeni kontroli cen, ki pravi:

„Če se ukrepi neposredne družbene kontrole cen odmaknejo od ekonomskih meril, ki jih določa politika cen, se mora organizacijam združenega dela, ki pridejo s tem pri pridobivanju dohodka in razpolaganju z rezultati dela v neenakopraven položaj, zagotoviti ustrezna kompenzacija.“

Etol se čuti diskriminiranega v primerjavi s konkurenti iz tujine, ker le-ti pač lahko svobodno formirajo svoje cene, domačim partnerjem moramo prodajati svoje proizvode po zamrznjenih cenah, surovine pa . . . Od koga torej lahko zahtevamo kompenzacijo?“

„Prav gotovo se s tem vprašanjem niste ubadali samo v kolektivu. Nam lahko poveste, na koga ste se že vse obrnili z vprašanji in kakšni so bili odgovori?“

„Zaenkrat pismenega odgovora ali jasnega pojasnila še nismo dobili. Naša vprašanja z informacijami o položaju tovarne pa smo posredovali – od aprila lani do letošnjega februarja – dvakrat zbornici SRS, dvakrat sekretariatu za gospodarstvo SRS, štirikrat zveznemu zavodu za cene v Beogradu, sekretarju ZIS Janku Smoletu, oddelku za gospodarstvo celjske občinske skupščine, občinskemu komiteju ZK v Celju, predsedniku skupščine občine Celje ter Milovanu Zidarju, Zvonetu Draganu in Antku Mahkovicu v izvršnem svetu SRS.“ Tig

„Ob nespremenjenih instrumentih, ki urejajo naše gospodarjenje v letošnjem letu,“ nam je pripovedoval direktor podjetja, dipl. oec. Franc Lašič, „bo akumulativnost našega podjetja v letošnjem letu še kar zadovoljiva. Vendar se bodo težave pojavile že v prihodnjem letu in kako jim bomo kos, v resnici ne vem povedati. Vse je namreč odvisno od tega, koliko se bo v naslednjih mesecih spremenil instrumentarij cen. Naš problem, ki je tudi problem vse jugoslovanske volnarske industrije, je v naraščanju svetovnih cen volne. Volna se je začela dražiti že pred dvema letoma, do danes pa se je cena povečala celo več kot trikratno!“

„Kje so vzroki za tolikšno nestabilnost na svetovnem trgu surovin?“

„Po mojem mnenju je povečevanje proizvodnje izdelkov tako imenovane široke porabe v Sovjetski zvezi in na Kitajskem v zadnjih letih vplivalo tudi na večje povpraševanje po volni. Prav tako so se kot veliki kupci pojavili Japonci. Posređi so velike spekulacije ter investiranje kapitala v nakup surovin in dragotin. Ne nazadnje pa je povzročila veliko povečevanje cen manjša proizvodnja volne v Avstraliji in v Južni Ameriki. V Južni Ameriki postavljajo tudi tovarne za začetno predelavo volne v polizdelke, da bi tako povečali vrednost izvoza.“

Volnarske zagate

Kolektiv tovarne volnenih izdelkov v Majšperku bo, kot kaže, letošnje poslovno leto kljub težavam uspešno zaključil. Polletje sicer zastaja za pričakovanji, vendar je to, kot trdijo, dokaj normalno. Njihovi izdelki so sezonske narave, zato pričakujejo porast prodaje v drugi polovici leta, ob koncu leta pa za 22 odstotkov večji celotni dohodek! Kljub temu pa se kolektiv resno pripravlja na težave, ki bodo nastale v prihodnjem letu in ki utegnejo krepko zmanjšati poslovni uspeh podjetja.

„Kakšne so ali bodo posledice povečevanja cen volne za vašo tovarno?“

„V letošnjem letu računamo, da bomo ob 85 milijonih dinarjev celotnega dohodka ustvarili 4,2 milijona ostanka dohodka. V prihodnjem letu pa nam utegne podražitev volne – najvišji skok cen volne je bil lani in letos pomladi – krepko zmanjšati stopnjo akumulativnosti. Z drugimi besedami, če bi hoteli obdržati akumulativnost podjetja na letošnji ravni, bi morali krepko povečati obseg proizvodnje, kar pa kljub našim prizadevanjem in vlaganju sredstev ne bo v celoti uspelo.“

„Očitno torej računate na sistemske rešitve. Kakšne naj bi bile po vašem prepričanju?“

„Prepričan sem, da za volnarsko industrijo ni rešitve v dvigu cen blagu. Deloma bi seveda morali cene dvigniti, saj se le-te že nekaj časa niso spremenile, vendar bi vsako pretirano draženje volnenih izdelkov škodovalo, saj bi industriji krepko zmanjšalo njen manevrski prostor na trgu. Zaradi tega bi morali zvezni organi poleg te rešitve odobriti naši panogi nekatere olajšave pri dajatvah.“

„Konkretno . . .“

„Manjši bi morali biti nekateri prispevki in davščine, ki jih danes plačujemo, tudi carinske olajšave bi bile dobrodošle. Na uvoz volne sicer ni carine, vendar plačujemo ob uvozu različne carinske takse, kar vse skupaj zneso kakih 10 odstotkov od vrednosti uvožene surovine. To pa je znesek, ki se pri obračunu proizvodnih stroškov krepko pozna in nam seveda zmanjšuje akumulativnost, s tem pa konkurenčnost na trgu . . .“

„Rešitev bržčas ni samo v iskanju boljših sistemskih rešitev; verjetno bi si v marsičem pomagali s povečevanjem produktivnosti dela, izboljševanjem kakovosti izdelkov . . .“

„Seveda. Tega se zavedamo tudi sami. Naša prizadevanja zato niso usmerjena samo v iskanje pomoči od zunaj, pač pa smo si že zadali, da s smotrnim vlaganjem v modernizacijo proizvodnje ublažimo negativni vpliv rastočih cen surovin in zamrznjenih cen naših izdelkov. Po našem razvojnem programu bi lahko ob investiranju 25 milijonov dinarjev v obdobju od 1972. do 1975. leta uspeli dvigniti celotni dohodek za 45 odstotkov, ustrežno pa bi se tudi povečala storilnost, izboljšala kakovost izdelkov. Skratka, povečala bi se naša reprodukcijska sposobnost, obenem pa bi na novo zaposlili kakih 20 delavcev, kar bi za naše področje tudi nekaj pomenilo. Računamo torej na sistemske rešitve, vendar se ne zanašamo samo nanje, pač pa si skušamo iz zagat pomagati sami.“

rb

„Ničesar posebnega ni bilo v naši akciji za dodelitev stanovanj delavcem z nizkimi osebnimi dohodki. Organizirana gradnja najemnih stanovanj se tudi v Mariboru še ni začela. Prva stanovanja smo namreč kupili – to so stanovanja, ki so bila sicer namenjena prosti prodaji.“

„Prva najemna stanovanja so kupila podjetja s pomočjo sredstev solidarnostnega sklada. To je sklad ravnal s sredstvi drugače, kot bi lahko po zakonskih določilih.“

Prvi solidarnostni ključ

Medtem ko se v večini slovenskih občin šele več ali manj pripravljajo na gradnjo najemnih stanovanj za delavce z nizkimi osebnimi dohodki, v Ljubljani se je gradnja takšnih stanovanj pravkar začela, so v Mariboru že izročili ključe prvim delavcem, najemnikom stanovanj. Kako jim je uspelo v tako kratkem času začeti uspešno reševati enega največjih problemov naše družbe? O tem smo se v obdruštveni metropoli pogovarjali s Tatjano Cajnko, podpredsednico izvršnega odbora samoupravne stanovanjske skupnosti.

„Letos maja je upravni odbor solidarnostnega sklada razpisal natečaj za dodelitev posojil za gradnjo najemnih stanovanj. Pri tem se je vestno izognil zakonskemu določilu, da smejo sredstva sklada najemati le stanovanjska podjetja ali občine. Pri nas ne stanovanjsko podjetje ne občina nimata toliko sredstev, da bi lahko izkoristila posojilo solidarnostnega sklada. Prva smo postavili pogoj, da morajo sami prispevati prav toliko sredstev, kolikor posojila iz solidarnostnega sklada bodo dobili. Ostali pogoji, ki so jih postavili za dodelitev s temi sredstvi pridobljenih stanovanj, pa so ostali nespremenjeni. Nadzor nad stanovanji, ali podjetja spoštujejo dogovorjena merila pri dodeljevanju stanovanj, pa ima UO sklada.“

„Koliko sredstev so lahko podjetja skupno dobila na posodo pri solidarnostnem skladu?“

„Na natečaj, ki je že zaključen, se je javilo 242 podjetij iz vse občine. Vsa podjetja bodo dobila posojila, seveda v dosti manjših zneskih, kot so jih zahtevala. Zahtevki so bili vsaj enkrat večji od sredstev, ki so letos na voljo. Med podjetji smo „razdelili“ 25,9 milijona dinarjev posojil, prav toliko sredstev pa so morala zbrati tudi podjetja sama. Poleg tega smo dodelili občini milijonov dinarjev za gradnjo okrog 20 stanovanj za najhujše socialne probleme.“

„Stanovanj očitno glede na zahtevke podjetij ne bo zgrajenih dovolj.“

„Z zbranimi sredstvi iz solidarnostnega sklada in podjetij bo moč zgraditi 242 stanovanj. Po podatkih, ki so jih posredovala podjetja, pa bi jih potrebovali vsaj 470. Seveda pa je naša akcija za gradnjo najemnih stanovanj zelo uspešna, saj bo letos v mariborski občini dograjeno 500 stanovanj.“

„Del najemnih stanovanj, ki so in še bodo vseljena letos, je bilo zgrajenih po normalnih tržnih pogojih. Cena se je oblikovala torej vseh tržnih zakonitostih. Kako se boste v prihodnje hojebovali proti visokim cenam stanovanjske gradnje?“

„To je problem, s katerim se pravzaprav nismo začeli resneje ukvarjati. Vsekakor pa drži, da se bomo morali dogovarjati ne samo glede organiziranosti gradnje, pač pa tudi o čim bolj smotrnem izkoriščanju sredstev. Zraven sodi dogovor z občino, da za najemna stanovanja zniža ceno zemljišča, se torej odpove del dohodka pri prodaji stavbnega zemljišča. Treba se bo tudi dogovarjati s komunalnimi organizacijami, ki gradijo komunalne naprave, pa bankami, ali bi bilo moč dobiti posojila za gradnjo teh naprav pod ugodnejšimi pogoji. Nazadnje bo treba „pritisniti“ na projektant, da bodo izdelali takšen projekt, katerega izvedba ne bo dražila gradnje, pa tudi z gradbenimi podjetji za način gradnje, ki bo tudi prispeval k zniževanju stroškov. Vprašanj je veliko, treba pa se jih bo lotiti z vso odločnostjo, kajti niti denarja niti časa nimamo preveč. Takšni dogovori pa bodo mnogo lažje stekli takrat, ko se bomo podrobneje začeli ukvarjati z uresničevanjem projekta Maribor jug. Tu je predvidena gradnja okrog 8000 stanovanj, začeli pa bi graditi čez dve do tri leta. Na tako velikem gradbišču se bo dalo marsikaj organizirati drugače, kot smo organizirali do sedaj.“

V Kranju veliko novega

● V prihodnjih petih letih bi potrebovali najmanj 5000 stanovanj, zgradili pa jih bodo 3000, kar bo kljub vsemu veliko v primerjavi z dosedanjim tempom stanovanjske gradnje ● Stanovanjski standard poslej za vse enak

V Kranju že dobro leto tečejo pospešene priprave za organiziranje samoupravne stanovanjske skupnosti. Sprejeli so že začasni statut o delu solidarnostnega sklada in pravilnik o uporabi sredstev za gospodarjenje z združenimi sredstvi delovnih organizacij za namensko stanovanjsko gradnjo. Doslej je samoupravni sporazum o izločanju in usmerjanju sredstev za stanovanjsko gradnjo v Kranju podpisalo 106 organizacij združenega dela – torej z izjemo dveh ali treh že skoraj vse! Za usmerjeno stanovanjsko gradnjo bodo izločale najmanj 6% od bruto osebnih dohodkov zaposlenih. Do konca letnih dopustov, verjetno že do začetka septembra, bodo v delovnih organizacijah izvolili delegate za skupščino samoupravne stanovanjske skupnosti. V Kranju so se dogovorili, da bodo delegate izvolili delavski sveti, ki bodo pred ustanovno skupščino temeljito pretresli dosedanje delo in načrte stanovanjskega gospodarstva v občini.

HITREJE DO NOVIH STANOVANJ

„V Kranju ugotovljamo“, nam je dejal direktor podjetja za stanovanjsko in komunalno gospodarstvo Ivo Miklavčič, „da bi v prihodnjih petih letih potrebovali najmanj 5000 stanovanj, po načrtih pa jih bomo zgradili kakih 3000, kar je kljub vsemu bistven napredek v primerjavi z

brest pohištvo

dosedanjim tempom gradnje stanovanj. V kranjski občini smo v zadnjih petih letih zgradili v približno 21 v etažni lastnini. Stanovanjsko podjetje je iz sredstev najemnin, torej iz amortizacije, s pomočjo in z združenimi sredstvi financiralo gradnjo 223 stanovanj ali nekaj več kot 40% vseh zgrajenih stanovanj od 1967 do 1972. leta.“

Pristojni svet za reševanje stanovanjske problematike borcev in vojnih invalidov pri občinski skupščini je financiral v tem času gradnjo 49 stanovanj za svoje člane, iz sredstev od pokojninskih organizacij združenega dela in druge organizacije financirale gradnjo komaj 257 stanovanj ali 46,6%, čeprav so razpolagale s približno 80% vseh sredstev za stanovanjsko gradnjo.

BISTVEN PREMİK

Pred dvema letoma je podjetje za stanovanjsko in komunalno gospodarstvo v Kranju začelo z akcijo za povečanje gradbenih zmogljivosti na področju stanovanjske gradnje.

„Na podlagi pogodbe o poslovno-tehničnem sodelovanju, ki obsega celoten ciklus stanovanjske gradnje od urbanističnih priprav, tehnične dokumentacije, do pridobivanja in urejanja zemljišč ter same gradnje objektov, smo vključili v stanovanjsko gradnjo podjetji Projekt Gradis“ je dejal Ivo Miklavčič. „Obseg gradnje se je naglo povečal. Zgodilo se je, kar že dolgo ne: ob koncu minulega leta je bilo v gradnji 500 stanovanjskih enot s 25.000 kva-

dratnimi metri stanovanjske površine ter dom za ostarele občane s 4000 kvadratnimi metri stanovanjske površine. Spomladi letos je dobilo stanovanje že 200 proslincev, preostalih 300 stanovanj pa bo na voljo do konca leta. Letos smo začeli z gradnjo nadaljnjih 110 stanovanj, ki bodo vseljiva v juniju prihodnjega leta.“

Na podlagi študij in programa stanovanjske gradnje, ki ga je izdelalo podjetje za stanovanjsko in komunalno gospodarstvo za zgradavo 35 ha površin z več kot 4000 stanovanj, je kranjska občinska skupščina že sprejela zazidalni načrt za zemljišče na Planini s površino 14 hektarov, na katerem naj bi najkasneje do leta 1976 zgradili 1377 stanovanj za več kot 5000 stanovalcev.

Glavna značilnost te nove soseske bo, da bodo bloki in stolpnice razporejeni po sistemu ulic, kakršnega s pridom izvajajo v Beogradu in Splitu, medtem ko ga v naši republici doslej še nismo srečali. Pet do dvanajstetažni objekti bodo nanizani v razgibanih, vendar strnjjenih verigah, s tem pa bodo znatne površine preostale za igrišča, parke in podobno. Tako bo na primer med stanovanjskimi objekti 18 m široka ulica, ki bo namenjena izključno pešcem in za igro otrok, ves promet pa bo ostajal na dvoriščnem delu stavb. Od 14 hektarov skupnih površin bodo igrišča in parki zavzemali celo 8 hektarov. Za to naselje bo značilno; da bo v njem 834 garaž in 500 parkirnih mest ali z drugimi besedami – sleherno stanovanje bo imelo svoj prostor za avto. V naselju bodo osnovna šola, dve vzgojnovarstveni ustanovi, družbeni center s knjižnico in klubi ter vrsta prodajaln.

Pomembna novost, ki jo bodo vpeljali v tem naselju, pa bo sodoben sistem graditve s pomočjo jeklenih predorskih opažev, ki je znan v svetu pod imenom CUTI-NORD, gradbeno podjetje Projekt Kranj pa ga uvaja s pomočjo francoskega kooperanta. Prednost tega sistema je, da je po odstranitvi opažev potrebno zidove le še prebarvati ali obložiti s tapetami. Ker vgrajevanje instalacij in ometavanje ni potrebno, se čas gradnje skrajša od sedanjih 18 na kakih 12 mesecev, od tega pa je nedvomno mogoče pričakovati pocenitev graditve. Poleg Projekta bo pri gradnji sodelovalo tudi podjetje Gradis, ki prav tako uvaja sodobno gradbeno tehnologijo, za organizacijo komunalnega opremljanja in nadzor pa bo poskrbelo stanovanjsko podjetje.

STANDARD SE NE BO SPREMINJAL

Standard novozgrajenih stanovanj bo enak standardu, ki so ga imeli v Kranju že doslej. Stanovanja bodo ogrevana, s potrebno opremo v kuhinjah, sanitarijah in kopalnicah. Največ naj bi zgradili dvosobnih stanovanj, tako najmanj 65% od vseh načrtovanih novih stanovanj za delavce, le kakih 30% naj bi bilo tri in večsobnih stanovanj.

„Akcija – stanovanja delavcem, torej tistim, ki jih najbolj potrebujejo, nas ni našla nepravilno,“ pripoveduje Ivo Miklavčič. „V našem stanovanjskem podjetju zbiramo tudi podatke o vseh tistih, ki se zanimajo za stanovanja v samskem domu. Doslej smo zbrali 200 prijav. Če jim ne moremo takoj nuditi stanovanj, naj dobijo vsaj skromno odmerjen prostor v samskih domovih. Tudi na tak način skušamo v Kranju reševati perečo stanovanjsko problematiko delavcev.“

iv-ms

Delavec Dragoljub Čerģić: „Nisem jaz kriv, če nimam dela, kadar se pokvari mešalec cementa!“

● DELAVCI V GRADISOVEM OBRATU GRADBENIH POLIZDELKOV SO PREKINILI DELO

Zakaj čakamo na izsiljene pogovore?

Do izbruha nezadovoljstva je prišlo ob izplačilu osebnih dohodkov. Vendar še zdaleč ne samo zaradi njih. Reš je bilo iz skupine stavkajočih največkrat slišati refren „Kako naj živimo sebe in družino s tem denarjem?“ toda s pripombo, da so pri tem mislili največ na rast življenjskih stroškov in manj na višino svojih osebnih dohodkov (kasnejše številke kažejo, da niti niso zaslužili zelo malo, temveč – zelo pomembno za razumevanje izbire časa za izraz nezadovoljstva – manj kot prejšnji mesec).

Bi lahko rekli, da je prišlo do prekinitve dela zaradi premajhnih plač? Taka utemeljitev ne bi bila popolna. Točneje: zaradi primerjav med posameznimi „višjimi“ in „nižjimi“ osebnimi dohodki, zaradi napak pri izračunavanju, koliko je kdo v resnici naredil, zaradi akordov... Osnovo za nezadovoljstvo lahko torej najdemo v sistemu in rezultatih nagrajevanja, k temu pa moramo prističi še povisane cene za toplo malico in številne „malenkosti“ s področja medsebojnih odnosov, ki dobe nesorazmerno velik poudarek, kadar „slaba volja“, sestavljena iz najrazličnejših drobcev in vplivov, samih zase nepomembnih in komaj opaznih, ustvari vtis, da „tako ne more iti več naprej“ in se „nekaj mora zgoditi in urediti“.

Zakaj je torej prišlo do prekinitve dela?

Po vsem sodeč, je imel vsak od „udeležencev“ svoj odgovor. Skupno je bilo le to, da so si za izraz nezadovoljstva izbrali isti čas.

Zanimivo bi bilo videti, koliko pravzaprav zaslužijo delavci, ki se jim je zdelo, da morajo izraziti svoje nezadovoljstvo na najbolj udaren način – s prekinitvijo dela. Povsem brez sistema smo izbrali nekaj primerov. Peter Hostička, polkvalificirani delavec, ima na uro 7,28 din, v kuverti je dobil 1.368 din. Če bi k temu pristeli še odtegljaje za posojilo, stanovanje, krajevni samoprisevek in sindikalno članarino, vidimo, da je v resnici zaslužil 2.049 din. Stojan Mirkovič je zaslužil 1.853 din, od tega je dobil „na roko“ 1.727 din. Ljubo Ristanović, NK, je dobil 1.576 din (1.568), Žalič Šaban, PK, 1.685 din (1.620), Pero Josipović, NK, 957 din (897)... Kot rečeno, smo pri vseh upoštevali dejanski zaslužek. Druga številka – v kuverti – je povsod manjša zaradi posojil in podobnega. Opaziti pa je bilo zanimivo podrobnost, da so delavci pri izražanju nezadovoljstva „videli“ predvsem denar, ki so ga v resnici dobili na roko in „pozabljali“ na tistega, ki je šel za odplačilo obrokov, najemnino za stanovanje... čeprav je ta denar prav tako njihov zaslužek. Lahko bi rekli, da na dviganje temperature pri izražanju nezadovoljstva bolj vplivajo čustveni elementi kot miselni.

Seveda je bilo tudi računanja veliko in – kot se je pokazalo kasneje – to računanje nikakor ni bilo brez realne in smiselne osnove. Vendar, ne bi radi prehitevali dogodkov in – predvsem bi radi opozorili na podrobnost, ki je morda nismo pričakovali. Večkrat smo imeli priloženost slišati, da je samoupravna zavest pri gradbenih delavcih najmanj razvita. Menda naj bi bilo tako zaradi velike fluktuacije, pretežnega števila delavcev iz drugih republik in podobnih „logičnih“ razlogov. Obremenjeni s tako miselnostjo smo bili presenečeni, ko smo videli, kako so v Gradisovem OGP reševali krizno situacijo v izredno mirnem, razumevaločem in konstruktivnem ozračju.

Delavci se niso postavili na ekstremno stališče: najprej uredite stvari, nakar bomo začeli z delom, saj so se navsezadnje vsi zavedali, da nedelo ustvarja samo gospodarsko škodo, ki jim je nihče ne bo povrnil. Odločili so se, da začno delati, medtem pa je izvoljeno predstavništvo začelo sestavljati spisek zahtev, ki bi jih bilo treba urediti. Sestanek ni bil „zarotniški“, temveč so se ga udeležili predsednik sindikata, vodja kadrovske službe, referent za obračun osebnih dohodkov, kasneje tudi direktor in še nekateri člani vodstva podjetja.

Morda bo za naše bralce, ki se utegnejo znajti v podobnem položaju, koristno napotilo, če povemo, da so kaj kmalu vsi prisotni ugotovili, kako obmetavanje z očitki ne pelje nikamor. Če so hotenja, da bi se stvari čimprej uredile, resnična, potem je za dialog podobne vrste samo ena možnost: mirna izmenjava mnenj in konstruktivni predlogi brez filozofiranja in dramatiziranja.

Čeprav je res, da je bilo na sestanku nekaj dramatičnega vzklikanja, retoričnih vprašanj in podobnih sestavin improvizirane družabne igre („Betona vendar ne morem jesti!“ in podobno), se je naposled vendarle pokazalo, da je v naših delovnih kolektivih navsezadnje nemogoč pogovor na relaciji „mi – vi“, saj je fizični delavec prav tako samo delavec, kot je samo delavec tudi direktor. In vsi, ki so vmes...

Morda bo na mestu očitek, da nima pomena na veliko pisariti o tem, da je nekaj delavcev v Gradisu prekinilo delo. Res, ni jih bilo veliko. Vendar navsezadnje ne gre za število stavkajočih niti za to, ali v resnici niso imeli drugega izhoda, kakor da so se odločili za skrajnost, kjer so bila čustva odločilnejša kot računarska realnost.

Ob vsem tem se zdi pomembnejša ugotovitev, da delavci na svoji koži močno čutijo tegobno realnost sodobnega življenja in niso pripravljeni brez temeljitega pojasnjevanja razumeti, zakaj ne morejo zaslužiti bistveno več (in pravičneje), čeprav se trudijo, življenjski stroški pa vsak dan lezejo navzgor. V Gradisovem OGP tako ni šlo samo za vsebino kuverte, temveč se je zraven pojavila tudi podražitev tople malice za nekaj desetakov, razprava o strojih, ki se kvarijo kar naprej, problematičen odnos zdravnika do resničnih in namišljenih bolnikov, odmerjanje akorda, ki ga opravlja strokovna komisija, vendar tako, da je delavec prepričan, da gre za namerno zbijanje vrednosti njegovega dela...

Malenkosti!

Vzroki za nezadovoljstvo v Gradisovem OGP so bile morda res samo malenkosti, vendar se zdi, da mora biti vodstvo vsakega podjetja vedno dovolj čuječe, da se malenkosti ne razrastejo v tipične pojave. Ko je bilo pogovora konec, smo imeli občutek, da so z rezultati dogovarjanja vsi zadovoljni. Zakaj je moralo torej priti do „eks-ozije“, da je do pogovora sploh prišlo? Mar ne bi bilo povsem normalno, da se nejasnosti osvetle in popravijo vsak dan sproti? Morda se res premalo zavedamo, da je ustvarjanje vzajemnosti in razumevaločih odnosov znotraj delovnega kolektiva sestavni del proizvodnje. Ne gre torej samo za izdelek in denar. Pahljača sestavin delovnega dne je – tudi za fizičnega delavca – mnogo bolj razvejana in pestrejša, kakor smo morda pripravljeni priznati.

IGO TRATNIK

Na Planini se že vidijo prvi obrisi največje stanovanjske soseske, ki jo bodo v prihodnjih štirih letih zgradili v Kranju. Mesto bo tako dobilo 1500 novih stanovanj, torej polovico, kolikor naj bi jih zgradili do 1977. leta.

58. zasedanje mednarodne organizacije dela

Kahkih 1400 delegatov in svetovalcev iz 116 držav se je ob koncu junija udeležilo 58. letne konference MOD v Ženevi. Več kot 200 govornikov je sodelovalo v splošni razpravi, ki je bila posvečena najbolj zgočim socialnim, ekonomskim pa tudi političnim problemom delavstva v svetu.

Konferenca je med drugim sprejela nekaj novih mednarodnih norm, ki zade-

vajo zaposlovanje mladih in socialne posledice upravljanja dela v pristaniščih. Kar zadeva mlade, je konferenca sprejela konvencijo in priporočilo, da je treba povsem odpraviti delo otrok v svetu, obenem pa izboljšati delovne razmere mladoletnih oseb. Dogovorjeno je bilo, da najnižja starostna meja za zaposlitev ne sme biti nižja od starosti, ki je določena kot obvezna šolska doba. Konferenca je sklenila pri-

praviti tudi nekatere nove norme, ki bi jih naj sprejeli prihodnje leto, zadevale pa naj bi poklicna obolenja in plačane dopuste za izobraževanje.

Na zasedanju Mednarodne organizacije dela je bila zelo aktivna tudi jugoslovanska delegacija, zato bomo obširneje o konferenci in o sodobnih gibanjih v mednarodni organizaciji dela pisali v eni od prihodnjih števil. S. A.

Že četrto srečanje

Mladi iz Zvezne republike Nemčije in Nizozemske v Velenju

Te dni se je mudila v Velenju skupina 25 mladincev in mladink iz Esslingena v Zvezni republiki Nemčiji in Shedama na Nizozemskem. V Šaleško dolino so prišli kot člani organizacije „Kreis Jugend Ring“, ki si prizadeva razvijati medsebojno spoznavanje mladih. S tukajšnjo organizacijo že dalj časa sodeluje tudi občinska konferenca Zveze mladine Velenje, saj je z Esslingena prišla tokrat v Velenje že četrta skupina mladincev, Nizozemci pa so bili v Šaleški dolini prvič.

Med štirinajst dnevnim bivanjem so se mladi iz Esslingena in Shedama podrobno seznanili z gospodarskim in družbenim razvojem občine Velenje, z možnostmi za izobraževanje in zaposlovanje mladih, obiskali so tudi več organizacij združenega dela – Rudnik lignita, IGO Gorenje, Termoelektrarno Šoštanj, Rudarski šolski center. Občinska konferenca Zveze mladine Velenje je pripravila z mladimi razgovor o delavskem samoupravljanju, na katerem so mladi iz Esslingena in Shedama podrobno seznanili z zgodovinsko razvojno potjo našega samoupravnega socialističnega sistema, posebej podrobno pa tudi s pomenom ustavnih spre-

memb, za kar so pokazali gostje veliko zanimanja. Mladi iz Zvezne republike Nemčije in Nizozemske pa so se med bivanjem v Šaleški dolini sešli tudi s pred-

stavniki občinskega sindikalnega sveta Velenje; pogovor je tekel o vlogi in mestu sindikalne organizacije.

(vs)

Avstrija peta

Ob nedavnem obisku avstrijskega ministra za trgovino, obrt in industrijo dr. Josefa Staribacherja v Jugoslaviji so bili objavljeni tudi nekateri podatki, ki med drugim kažejo, da je Avstrija na petem mestu v zunanjetrgovinski menjavi SFRJ. V letu 1972 je vrednost prodanega blaga v obe smeri znašala 203 milijone dolarjev. Naš zunanjetrgovinski deficit 84,3 milijona dolarjev v menjavi z Avstrijo smo lani delno pokrili z dohodki od avstrijskih turistov (kajih 45 milijonov dolarjev).

BAVARSKA

Nov šolski program

Prosvetne oblasti v zahodnonemški pokrajini Bavarski so pripravile za naslednje šolsko leto nov program šolanja otrok tujih delavcev, zaposlenih v ZRN. Od teh otrok jih samo 30 % z uspehom končuje razrede, za to so se odločili, da bodo v 14 mesecih začeli z različnimi oblikami pouka. Tisti učenci, ki ne morejo spremljati pouka v nemščini, se bodo poslej učili v posebnih raz-

redih s poukom v materinem jeziku. Za otroke, katerih starši imajo namen dalj časa ostati na delu v Zahodni Nemčiji, bodo uvedli dopolnilne ure nemščine, da bi lahko v najkrajšem času redno spremljali pouk nemških šol. Skrbeli bodo, da se bodo v vseh nemških šolah otroci tujih delavcev učili materinega jezika. V vsakem primeru pa se bodo otroci tujih delavcev obvezno učili nemščine.

100%

popusta

do 31. avgusta

kredit do 10.000 din

Iskra Panorama Aries
črno-beli televizor

Iskra Panorama 73
barvni televizor

Iskrine televizorje dobite v trgovinah z elektrotehničnimi izdelki in Iskrinih prodajalnah — v Ljubljani, Mariboru in Izoli.

»DRUGI O NAS«

Jugoslavija — orkester, ki se imenuje samoupravljanje

Objavljamo drugi del članka italijanskega sindikalnega novinarja Massima Rocchija, ki ga je pod naslovom »Jugoslavija — orkester, ki se imenuje samoupravljanje« objavil v sindikalni reviji CISL »Conquiste di lavoro«. Gre za članek enega tistih avtorjev, ki z dokajšnjo mero iskrenega zanimanja obravnavajo naše samoupravljanje.

Prejšnji večer je povabil prijatelje in delavce na večerjo v restavraciji, da bi praznovali njegovo izvolitev za direktorja tovarne kmetijskih strojev. Danes nas je kljub dežju in ostremu mrazu razoglavil v spomladanskem jopiču spremljal po tovarni.

S tem je naše potovanje po Jugoslaviji vstopilo, da tako rečem, v podrobnosti: v neposredno upravljanje. Njegovo razširitev in miselno ustvarjanje smo ugotavljali na kraju samem, v notranji organizaciji tovarn, na delovnih mestih v strukturah, preko katerih delavci izražajo svojo samokontrolo in sami upravljajo delavstva in plodove svojega dela.

Samoupravni mehanizem nikakor ni lahek in ga ni mogoče primerjati z drugimi, denimo s samoupravljanjem v Nemčiji. Ne moremo ga postaviti nasproti ali pa ga primerjati s tem, kako so delavci zastopani v industrijskih sistemih kapitalističnih držav. To je preprosto rečeno, jugoslovanski sistem samoupravljanja, ki ga je težko izvoziti kot celoto in ki bi ga zunanje izkušnje težko preselile. Delno smo že povedali: je kletka, kjer se lahko le jugoslovanska izkušnja znajde, jo dojame in v njej živi polno po smislu in črki. Če vprašam kako jugoslovansko gospodinjstvo, ali misli, da bi bilo koristno spremeniti sistem samoupravljanja; če vprašam delavca

ali taksista, inženirja ali uradnika, študenta ali upravljavca, ali sploh vidijo možnost, da bi spremenili samoupravljanje, boš verjetno obstal začuden in boš sprva svojo raziskavo zaključil le na dva načina: ali gre za ljudstvo, ki so mu dobesedno do čista sprali možgane, zaradi česar ne obstaja ničesar drugega, kar ni samoupravljanje, ali pa gre za ljudstvo, ki slepo verjame temu, kar je ustvarilo in išče način, kako to svojo, vsaj v Evropi edinstveno izkušnjo, izboljšati. Zato pa se analiza pojavi, ki v zadnjih ustavnih amandmajih dobiva novo podobo in nove vrline, ne more omejiti na bežne zapise s potovanja, pač pa morajo o njem pozorno razmisliti predvsem tiste sile, denimo sindikat, ki so najbolj zainteresirane, da uveljavijo sodelovanje občanov.

V tej tovarni poljedelskih strojev je torej 1700 delavcev, fakturirana proizvodnja znaša 30 milijard starih dinarjev, mnogo je italijanskih strojev, trg pretežno notranji. Podjetje je to, kar se v Jugoslaviji imenuje »organizacija združenega dela«, z notranjimi enotami homogenega združenja dela in s strukturo odločanja, ki se iz leta v leto prilagaja duhu in črki ustavnih amandmajev. Zdaj je vrhovni organ odločanja zbor zaposlenih delavcev, ki se mu pridružujejo drugi organizmi z nalogo, da vsak v svojem obsegu vsakodnevno upravlja tovarno: delavski samoupravni svet, sindikalna

podružnica, tehnična služba, direktor. Tako delavski svet kot sindikat sta notranje razčlenjena: delavski svet ima upravni odbor in predsednika; sindikalna podružnica ima odbore in pododbore, ki bi jih lahko opredelili kot obratne, ker jih je toliko, kolikor je enot združenega dela znotraj tovarne. Direktorja podjetja izvoli delavski svet na podlagi javnega razpisa, ne more pa v nobenem primeru biti član delavskega sveta. Delavski svet volijo z zapletenim delegatskim sistemom homogenih proizvodnih enot v tovarni; v njem so tudi zastopniki tovarniške sindikalne podružnice.

Dve novosti prinašajo ustavni amandmaji. Prva zadeva direktorja; pred amandmaji so ga nekako predlagali od zunaj: svoj pristanek so dali partija, krajevna uprava in drugi. Druga novost pa zadeva delavski svet: prej dejansko organ odločanja je z amandmaji izgubil to svojo značilnost, saj je ta pristojnost prešla na zbor delavcev. Prav zboru delavcev pripada odločanje o planu razvoja tovarne, o odpuštinah, o notranjih ravneh osebnih dohodkov. Sama delitev osebnega dohodka, to je plač delavcev, se ureja takole: tehnična služba tovarne prouči in da podatke o gospodarski zmogljivosti podjetja in o delu čistega dohodka, ki se lahko v tistem letu uporabi za plače. Za vsak profil delovnega mesta nato določijo poprečje, zgornjo in spodnjo mejo prejemkov. Te plane nato delavski svet predloži zboru delavcev in obratnim zborom, ki sprejmejo dokončne odločitve ter določijo dejansko višino osebnega dohodka posameznega delavca v vsakem obratu. Kar zadeva presežno vrednost, so vedno tehnične službe tiste, ki predlagajo način uporabe in pripravljajo načrte investicij, le-te pa lahko odobri le zbor delavcev, potem ko je upošteval morebitne spremembe interni razprave in razprave s predstavniki organi.

Naj navedemo nekaj primerov iz novosadske tovarne. Zbor delavcev je bil tisti, ki je lani z referendumom s tajnim glasovanjem odločil o financiranju in o višini presežne vrednosti, ki naj se vložijo v tehnološko modernizacijo tovarne in v nabavo novih strojev. In spet je zbor delavcev predlagal in odločil, z drugim referendumom seje, da se 5 % osebnih dohodkov vsakega delavca vložijo v sklad za gradnjo delavskih stanovanj.

(Nadaljevanje prihodnjič)

PRVI KORAKI V NOVO ŠOLSKO LETO SKOZI KNJIGARNE DRŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE

ob večjem nakupu vas čaka darilo

ljubljana (mestni trg 26, šubičeva 1, čopova 3, titova 25, titova 71, celovška 156), škofja loka, kranj, bled, jesenice, radovljica, litija, tržič, celje (trg V. kongresa 3), maribor (tyrseva 2), trebnje, krško, brežice, kočevje in črnomelj.

... v jugoslovanskih sindikatih

ZVEZNI ODBORI

PREDLOG: UKINITI DEPOZITE

Eden od ukrepov stabilizacijskega paketa, sprejetega v letu 1972, zanj smo sodili, da bo veliko pripomogel k stabilizaciji gospodarstva in zmanjšanju nepokritih investicij, je bil zvezni zakon o obveznem 30-odstotnem depozitu pri negospodarskih oziroma neproizvodnih investicijah. Res pa je, da so mnogi že tedaj izrekli dvom, da bo ta ukrep izpolnil pričakovanja — točneje, mnogi so opozarjali na morebitne negativne posledice.

Zdaj — po skoraj dvehletnem obdobju — so očitni rezultati delovanja zakona o 30-odstotnem depozitu: v glavnem gre za negativne posledice: „Depozit je povzročil izreden zastoj v razvoju trgovinske mreže zlasti v novih mestnih naseljih in na vaških področjih,“ se na kratko glasi obrazložitev izvršnega sveta sabora Hrvatske, ki je 19. julija po hitrem postopku opustil trgovinske delovne organizacije te zakonske obveznosti. Spodbujen z ukrepom hrvaškega izvršnega sveta je zvezni odbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Jugoslavije priporočil vsem republiškimi in pokrajinskimi svetom, naj proučijo možnosti za ukinitve 30-odstotnega depozita na investicije v trgovini.

VOLAN LJUBLJANA, Kersnikova 6

VAM NUDI

- osebna vozila »SKODA« po zelo ugodnih cenah in vozila znamke »SUNBEAM« z deviznim plačanjem,
- vse vrste prikolic, kiper prikolic in polprikolic različne nosilnosti,
- prokolice za osebna in terenska vozila, za prevoz karamboliranih vozil,
- vse vrste tovornih vozil, klasičnih in kiper, različne tonaže domače proizvodnje in iz uvoza,
- traktorje in druge kmetijske stroje,
- gradbeno mehanizacijo različne vrste,
- dostavna vozila znamke VW z enojno in dvojno kabino in kombibuse.

Ko nas boste obiskali, boste zadovoljni.

Za vse informacije prosimo, da se obrnete na telefon št. 061 — h. c. 310-361 int. 04, a za osebna vozila int. 05.

Pod pezo davkov

Ni skrivnost, da tare gospodarstvo vsako leto več davčnih bremen, ki mu jih zdaj, odkar smo omejili ekonomske pristojnosti federacije, naložajo tudi republike in občine. Tako so statistiki izračunali, da je lani naš državljan ustvaril v poprečju sicer več kot 43.000 dinarjev, vendar je moral dobro polovico tega denarja odšteti za pogodbene in zakonske obveznosti oziroma za prispevke na osebne dohodke. Podatki kažejo, da tudi letos ne bo drugače, saj le v nekaj občinah niso povečali obveznosti gospodarstva; povsod so uvedli različne obremenitve, le z drugimi imeni in z utemeljitvami, da morajo nujno dobiti denar za pokrivanje izgub v gospodarstvu, za odpravljanje nelikvidnosti, saniranje nepokritih investicij, za obratna sredstva in podobno.

Za stabilizacijske davke, ki so jih v začetku leta uvedle nekatere republike in mesta, je bilo rečeno, da ne pomenijo le kršenja zveznega dogovora o odstotkih posojil, marveč tudi zagotavljanje sredstev z etastičnimi metodami in poseg države v razširjeno reprodukcijo. Rezultat takšnega ravnanja je zdaj hitrejša naraščanje proračunske porabe kot lani v enakem obdobju, rast investicij družbenopolitičnih skupnosti in neproizvodnih dejavnosti. V investicijski porabi upadajo le vlaganja v proizvodnjo, to pa je najslabša vrsta stabilizacijskega ravnanja, ki vodi sam v stagnacijo. Že nekaj mesecev po intenzivnih razpravah, kako spraviti gospodarstvo iz slepe ulice, je postalo očitno, kako so nekateri razumeli to nalogo in kakšen je bil v resnici odnos nekaterih do nje.

Občutno večja obremenitev gospodarstva kot lani — v odstotkih so ocene različne — ne opozarja samo na ekonomsko, temveč tudi na politično razsežnost uresničevanja oziroma neuresničevanja stabilizacije. Še bolj zgovorno pa pričajo o splošnem neposluhu za načelna stališča podatki o strukturi investicij. Številke o investicijah odkrivajo namreč zmanjšanje njihovega realnega obsega. Na odstopanje od sprejete politike pa še bolj opozarja dejstvo, da se njihova struktura ni bistveno spremenila. Nasprotno: izplačila za negospodarske investicije so se v prvih treh mesecih letos povečala za 28,5 %, za gospodarske investicije pa so se zmanjšala za 2 %, pri čemer je še vedno na boljšem predelovalna industrija kot pa proizvodnja surovin.

Res je, da so investicije tista oblika porabe, ki je zelo vznemirjala tržišče in ki jo je treba zaradi stabilizacijskih ciljev še naprej trdno držati na vajetih. Prav tako zaradi njih ne smemo zanemarjati obratnih sredstev, brez katerih so vse naložbe brez vrednosti. Toda če mora gospodarstvo s svojo skromno akumulacijo sporedno reševati oba problema, je treba najti ravnovesje med njima, da bi se izognili stagnaciji. Pri vsem tem ni najbolj pomembna raven investicij, ki se lahko gibljejo v določeni materialnih okvirih akumulacije in tujih posojil, temveč njihova struktura in kakovost. To dejstvo je imela pred očmi tudi zvezna skupščina, ko je zaradi teh pojavov pred časom razpravljala o uresničevanju skupščinske resolucije o ekonomskem razvoju Jugoslavije v letu 1973.

Vendar — če se vračajo k metodam obremenjevanja gospodarstva predvsem republike, občine in interesne skupnosti, bi morali tudi na teh ravneh preučiti, kako se je to moglo zgoditi. Veliko denarja se je nedvomno steklo v proračune s posredovanjem davka na promet, še bolj pomembno pa je analizirati, kaj je bilo gospodarstvu vzeto v imenu tako imenovanih samoupravnih sporazumov. VINKO BLATNIK

TE DNI SO REKLI

Sekretar sveta ZSJ MARJAN ROŽIČ za Tanjug:

V sedanjem trenutku je bistveno vprašanje, da bitko za stabilizacijo — skoncentriramo na dveh področjih. Najprej za rast življenjskega standarda, ki bo v skladu z rastjo dohodka in produktivnosti dela, potem pa na to, da gospodarjenja po načelih stabilizacije ne bomo razumeli kot sistema restrikcij, linearnega omejevanja porabe in stagnacije v proizvodnji, temveč kot ekonomsko zdravo gospodarsko ekspanzijo, ki mora zadovoljiti osnovne potrebe delovnih ljudi na podlagi večjega dohodka.

Sedanje razmere na področju življenjskega standarda označujejo porast cen in življenjskih stroškov, znižanje osebnih dohodkov ter neustrezna gibanja materialnem položaju družin in najnižimi prejemki in upokojencev. V mesecu juniju letos se življenjski stroški štiričlanske družine z nizkimi dohodki povečali za 17,3 odstotka in primerjavi z minulim decembrom medtem ko so se v primerjavi z junijem minulega leta povečali celo za 27,7 odstotka. Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko pa so življenjski stroški nasploh v mesecu juniju letos v primerjavi z junijem minulega leta porasli za 21,8 odstotka.

Iz tega sledi, da je udeležba prehrane v strukturi porabe dosegla maksimum, kar velja zlasti za čas turistične sezone. Enak primer samo zabeležili tudi minulo leto, ko je udeležba prehrane porasla od 55,4 odstotka v mesecu marcu na 57,1 odstotka v juniju, letos v marcu pa 58,2 % in v juniju 60 odstotkov.

Povečevanje nominalnih osebnih dohodkov, ki bi ga spremljalo tudi rast življenjskih stroškov, bi samo še poslabšalo materialni položaj delavcev, če bi želeli samo s pomočjo zviševanja osebnih dohodkov nadomestiti padec realnega standarda. V tem primeru bi namreč morali osebni dohodki v drugem polletju letos porasti v masi celo za približno 30 odstotkov, kar pa očitno ni bo možno in realno. Zavolj tega je osnovna naloga, da si konkretnimi akcijami od podjetij do federacije prizadevamo zaustaviti zniževanje življenjskega standarda. Možnosti za to pa je veliko.

Direktor Skupnosti za organizacijo oddiha delavcev ALEKSANDAR BARALIĆ v razgovoru za RAD:

Ko govorimo o oddihu delavcev, o organiziranem oddihu namreč, potem je tisto, kar je najbolj bistveno, to, da je treba zagotoviti materialno bazo. Pri zagotavljanju materialne baze pa smo doslej le malo storili. Naša skupnost je kljub tej splošni ugotovitvi uspela strniti okoli sebe več delovnih organizacij v Srbije pa tudi od drugod, tako z združevanjem počitniških kapacitet iz sredstev za oddih zgraditi nekaj velikih rekreacijskih središč. Prednosti teh velikih objektov so velike: ceneje gradnja, boljši izkoristek kapacitet, nižji režijski stroški, boljša organizacija, višja kvaliteta storitev in slednjič tisto, kar je najvažnejše — nizke cene. Če naše skupnosti lahko uporabljajo naše objekte ne glede na to, koliko so investirali, to pa jim zagotavlja obilo možnosti za oddih delavcev. Naša skupnost razpolaga s približno 4000 posteljami v lastnih objektih.

Načrti in dejanja

V Jugoslaviji ima v 620.000 stanovanjih 20 % prebivalcev samo 6 kv. metrov prostora, 10 % pa 20 kv. metrov in več. Več kot 700.000 družin, zvečine delavskih, je brez stanovanja. Po anketi stalne konference mest Jugoslavije dajejo delovne organizacije v 26 občinah po 4 % za stanovanjsko graditev, v 10 občinah po 4,5 % in v 57 občinah po 5 %; so pa tudi občine, kjer namenjajo za stanovanja 8,5 %. Skladi solidarnosti so v različnih fazah delovanja; nekatera mesta imajo ambiciozne plane, ki najbrž ne

bodo uresničeni, druge so skladi šele ustanovljeni, v Beogradu in na Reki pa so za solidarnostno stanovanjsko graditev že uspeli uskladiti akcijo vseh prizadetih. Najbolj zanimiv primer je verjetno Zagreb, kjer so s posredovanjem sklada solidarnosti zagotovili tovarni cementa kredit za rekonstrukcijo, tovarna pa se je obvezala, da bo za graditev solidarnostnih stanovanj redno dobavljala cement pod ugodnejšimi pogoji.

Največ težav pri graditvi solidarnostnih stanovanj povzročajo lokacije. Mesta, zlasti večja, nimajo cenejših lokacij; skoraj vse gradnje bi morale biti obremenjene z dajatvami, kot da bi bile grajene za tržišče. V občinah poudarjajo, da mora nekdo plačati tudi komunalno ureditev zemljišča, nobena pa se še ni odpovedala mestni renti, da bi razbremenila solidarnostno stanovanjsko graditev.

Gradnja skupne magistrale?

Osnovni zaključek, ki izhaja iz nedavne ankete časopisa „Borba“ o gradnji magistralnih cest v Jugoslaviji do leta 1985 in v kateri so sodelovali vsi republiški in pokrajinski sekretarji za promet in gospodarstvo, je, da se lahko izognemo morebitni prometni izolaciji, ki bi pretila z gradnjo superevropske magistrale Benetke—Moskva—Carigrad. Udeleženci ankete soglasno sodijo, da je potrebno v prihodnjem obdobju dati prednost jugoslovanskim magistralnim smerem, ki so tudi predlagane v konceptu dolgoročnega razvoja prometa. Najpogostejše poudarjena smer, ki bi ji že v naslednjih nekaj letih morali dati prednost, je Ljubljana — Zagreb — Beograd — Niš — Skopje, s kraki do meje. Znatna sredstva za gradnjo te ceste bi lahko zagotovili z domačimi in tujimi krediti, pa tudi z davčnimi in drugimi dajatvami na bencin in plinsko

olje, ki se sedaj pretežno zlivajo v državno blagajno. Predstavniki republik in pokrajin se strinjajo, da je treba korenito spremeniti delitev tako zbranih sredstev v korist gradnje cest. Vsi udeleženci ankete opozarjajo, da je glede gradnje glavnih cest v državi medrepubliško sporazumevanje nujno, hkrati pa izražajo pripravljenost, da bi z medrepubliškimi dogovori uskladili vse regionalne načrte.

Sedem kandidatov na eno delovno mesto

V prvih petih mesecih letošnjega leta je bilo v SFRJ prijavljenih 55.500 novih delovnih mest. Če upoštevamo, da je hkrati 386.000 oseb iskalo zaposlitev, lahko ocenimo, da je na vsako prosto delovno mesto konkuriralo sedem nezaposlenih oseb. Razdelitev neza-

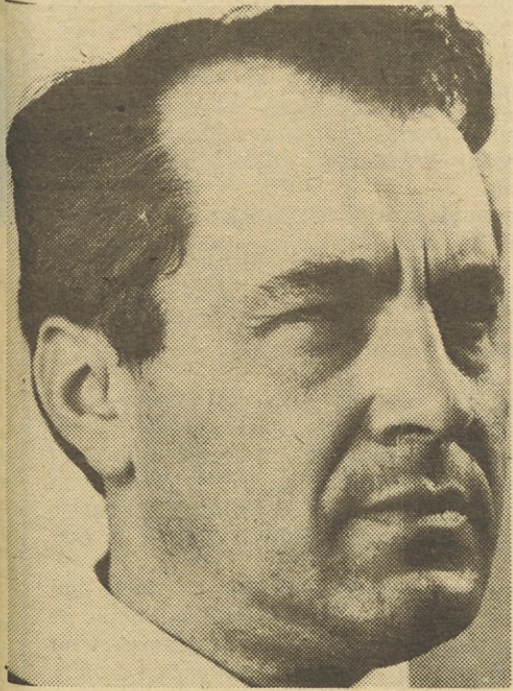
poslenih oseb ter prostih delovnih mest pa je zelo različna: na eno prosto delovno mesto pride na Kosovem 22,2, v Makedoniji 13,7, v ožji Srbiji 9,1, v Bosni in Hercegovini 7,9, v Črni gori 7, v Vojvodini 6,7, na Hrvaškem 4,4 ter v Sloveniji 1,2 nezaposleni osebi.

A. Urošak

PORTRETI IN SREČANJA

Ne metoda - temveč doktrina ...

DR. JANKO SUŠNIK

Študijo o kriterijih in stopnjah desetih obremenitev na delovnih mestih naj bi organizacije združenega dela sprejele kot začasno doktrino pri ugotavljanju in vrednotenju težjih delovnih pogojev. Zavedamo pa se, da bo študija šele s svojo praktično uporabo v gospodarstvu, predvsem tam, kjer so obremenitve pogostejše, dobila svojo pravo vrednost in veljavo.

Predstojnik službe za medicino dela koroškega zdravstvenega doma na Ravnah dr. Janko Sušnik, je začel svojo zdravniško kariero v koroškem kotu in vse kaže, da jo bo pod Uršljo goro tudi končal. Danes, dvajset let potem ko se je kot mlad zdravnik vrnil v domače Ravne, je v slovenskih zdravniških krogih znan kot eden najboljših strokovnjakov na področju medicine dela. Neprecenljivega pomena so tudi njegove zasluge za razvoj zdravstvene službe na Koroškem. Vendar pa ostaja dr. Sušnik zadnja leta „zvest“ medicini dela kot predavatelj fiziologije na ljubljanski filozofski fakulteti, strokovni sodelavec republiškega inštituta za medicino dela in vrste drugih naših visokošolskih ustanov. S prof. mg. Slavkom Verhovnikom, vodjem oddelka za sanacijo okolja mariborskega centra za varstvo pri delu in s prof. dr. Levinom Šebekom, predstojnikom oddelka za psihologijo na filozofski fakulteti v Ljubljani, je tudi soavtor analize o kriterijih in stopnjah desetih obremenitev na delovnih mestih, prve tovrstne strokovne študije, namenjene slovenskemu gospodarstvu. Naše delovne organizacije bodo po dolgih letih pričakovanih naposled dobile letošnjo jesen prva strokovna navodila za ugotavljanje in vrednotenje težjih delovnih pogojev v takih oblikah, ki ne bodo „razumljiva“ samo

širokemu krogu strokovnjakov s področja medicine dela in varstva pri delu, marveč tudi vsem tistim, ki so za reševanje te problematike poklicno odgovorni v organizaciji združenega dela.

„Analiza, priročnik ali navodila, imenujmo kakorkoli že, se je rojevala na svojevrsten način. Vzmet za akcijo, ki smo se je lotili v republiškem inštitutu za medicino dela, sta sprožili kovinska in elektro industrija. Pojavilo se je namreč vprašanje, kako po samoupravnem sporazumu o usmerjanju delitve dohodka in osebnih dohodkov ovrednotiti delo v proizvodnji spričo posebnih obremenitev.“

— Obremenitve na delovnih mestih zavoljo težjih delovnih pogojev je bilo treba verjetno objektivizirati?

„Vsa stvar je morala dobiti svojo „obliko“. Bili smo prisiljeni, da obremenitve, kot temu pravimo, objektiviziramo. To pomeni, da smo se za ugotavljanje obremenitev na težkih delovnih mestih poslužili merskih instrumentov. Obremenitve smo potemtakem „izmerili“, toda povsod tam, kjer so bili instrumenti premalo objektivni, smo skušali obremenitve samosvoje objektivizirati. Razumljivo, s fiziološkega, medicinskega vidika. Je že tako, da se tudi v medicini dela venomer učimo na izkušnjah ...“

— Na kakšnih, če ostaneva pri analizi kriterijev in stopenj desetih obremenitev na delovnih mestih?

„Poglejte, delavec ja na svojem delovnem mestu izpostavljen najrazličnejšim ekološkim, fiziološkim in psihološkim obremenitvam. Te obremenitve lahko dojemamo z našimi čutili, zaznave primerjamo in jih seveda po svoje vrednotimo, lahko pa jih tudi merimo in ocenjujemo. Opazovanje je subjektivna metoda in tudi najbolj izkušen opazovalec se ne more docela izogniti subjektivnim merilom. Torej težimo za tem, da bi subjektivna merila nadomestili z objektivnimi, predvsem pa, da bi obremenitve izrazili s fizikalnimi, fiziološkimi in psihološkimi indeksi. V naravi stvari pa je, da lahko, na primer, ekološke faktorje zlahka izrazimo s številkami, veliko težje pa psihološke.“

— Torej bi lahko sodili, da ima študij obremenitev pri delu več pomenov?

„O tem ni dvoma, saj usmerja rekonstrukcijo delovnih naprav, reorganizacijo delovnih postopkov in delovnega časa, s katerimi bi zmanjšali te obremenitve. Ne nazadnje pa študij obremenitev pri delu omogoča tudi pravilnejši izbor delavcev glede na njihove psihofiziološke zmožnosti. Kar pa je pri vseh stvari najvažnejše: s študijem obremenitev dobivamo osnovo za ustreznejše nagrajevanje kot doslej!“

— Kljub vsem prednostim, ki jih dobivamo s študijem obremenitev pri delu pa analiza brččas ni istovetna z analizo delovnih mest?

„To tudi ne trdimo, čeprav imata v veliki meri istoveten namen in istovetno metodologijo. Analiza delovnega mesta je pač širši in kompleksnejši pristop k raziskavi. Spričo tega študij obremenitev pri delu ne more zamenjati analize delovnih mest, je pa lahko njen sestavni del. Skratka, avtorji smo z nosilcem akcije — republiškim inštitutom za medicino dela storili vse, kar je bilo v naših močeh, da bi organizacijam združenega dela „ponudili“ našo študijo kot začasno doktrino pri ugotavljanju in vrednotenju težjih delovnih pogojev.“ —iv

● VELENJE:

PRIZNANJA ZA PROSTOVOLJNE KRVODAJALCE

Med skoraj 4000-člansko delovno skupnostjo Rudnika lignita Velenje je doslej že več kot polovico članov prostovoljno darovalo kri. Rudniški odbor sindikata velenjskega premogovnika se vsako leto spomni vseh tistih članov delovne skupnosti, ki se večkrat vključijo v to humano akcijo. Zadnjo soboto, 4. avgusta, so se tako spet zbrali prostovoljni krvodajalci iz Rudnika, med njimi tudi tistih 37, ki so darovali kri že več kot 15-krat. Letos so izročili posebna priznanja in spominska darila 26 najzaslužnejšim prostovoljnim krvodajalcem iz velenjskega premogovnika.

(vs)

● RAVNE NA KOROŠKEM:

ANALIZA O INVALIDNIH OSEBAH

Na Ravnah na Koroškem je začela delovati posebna sekcija za reševanje problematike socialno humanitarnih organizacij. Ustanovil jo je izvršni odbor OK SZDL Ravne na Koroškem. Delo sekcije bo vodil poseben 5-članski sekretariat, v katerem so predstavniki društva telesnih invalidov, društva za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam, predstavniki posebne šole, Rdečega križa in ravenske občinske skupščine. Kot računajo, bodo do konca meseca septembra že pripravili podrobnejšo analizo o invalidnih osebah, predvidoma v mesecu novembru pa želijo na posebni konferenci razpravljati o problematiki socialno-humanitarnih organizacij v občini Ravne na Koroškem.

(ma)

TOPLICE PRI ROKI

Novosti v kranjskem Zdravstvenem domu

Zdravstveni dom Kranj bo v drugi polovici leta 1975 pridobil precej dodatnega prostora, v katerem bo imel nove možnosti za zdravljenje bolnikov, več služb, ki jih sedaj ovirajo preutesnjeni prostori, pa bo lahko izboljšalo svoje delo. Pri zdravstvenem domu bodo prihodnje dni začeli graditi prizidek, ki bo dolg 75, širok pa 23 metrov in bo imel štiri etaže s skupno površino 1500 kvad. metrov.

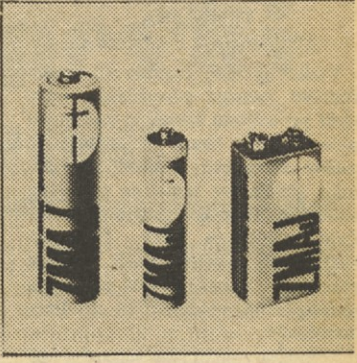
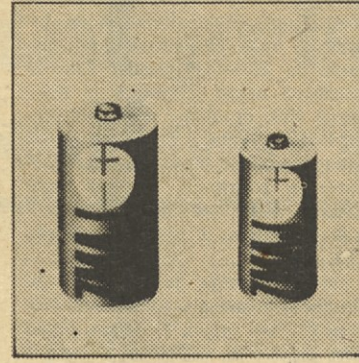
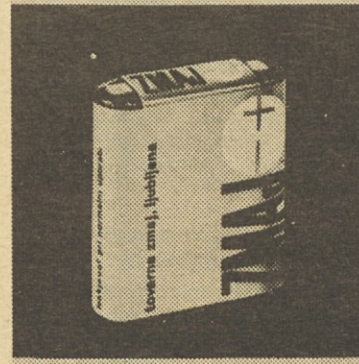
Načrtovalci prizidka so v kleti predvideli bazen za fizioterapijo, ki bo dolg 14 metrov, širok pa 6 metrov; njegova posebnost bo voda s toploto 30 do 32 stopinj Celzija. Kapanje v tem bazenu naj bi nadomeščalo zdravljenje v toplicah, bolnikom pa bodo na voljo tudi naprave za podvodno masažo, banje za razgibanje in podobno. V ostalih etažah novega dela zdravstvenega doma bodo otroški dispanzer s tremi ordinacijami, šolski dispanzer in dispanzer za medicino dela.

Denar za to gradnjo zagotavlja komunalna skupnost zdravstvenega zavarovanja, ki namensko zbira sredstva za naložbe v zdravstvene zavode. S tem denarjem so letos v tem zdravstvenem domu precej izboljšali opremo, ki so jo dopolnili z nekaterimi najsoodobnejšimi aparaturnami. Očesna ambulanta je opremljena z novo aparaturo za pregledovanje oči in vida ter ugotavljanje kliničnih in funkcionalnih napak, ki je prva te vrste v Sloveniji. Okulist lahko opravi celoten pregled z enega samega mesta in tudi pacientu se med pregledom ni potrebno premeščati od ene naprave k drugi. Aparaturi je dodan re-

fraktometer, ki znatno skrajšuje čas ugotavljanja stopnje optične napake. Zdravstveni dom Kranj je letos kupil tudi najsoodobnejši fluorograf, ki nadomešča rentgenski aparat, v mnogih primerih tudi presvet-

ljivo pljuč. Obsevanje pacientov je z njim bistveno krajše, slike pa so razvite sproti. Sodobne fizioterapevtske naprave pa so izboljšale zdravljenje hrbteničnih obolenj.

M. S.

MNENJA IN STALIŠČA

Katere gostinske poklice potrebujemo?

Kako pomembna je splošna (uradno) veljavna nomenklatura poklicev, je mogoče dokazati na primeru gostinskih poklicev. Če so razen tega nomenklature poklicev tudi strokovno izdelane, potem jih ne bi mogli spreminjati celo v kratkem času potem, ko jih potrdi ustrezni svet republiške gospodarske

zbornice.

Ker pa tega nimamo, je možno poklice različno tolmačiti. Tak primer je poklic gostilničarja. Najprej nekaj podatkov o nujnosti poklicnega šolanja gostilničarjev. V letu 1969 je bilo v Sloveniji 1.160 zasebnih gostilničarjev, ki večinoma niso dokončali nekkih gostinskih poklicnih šol, temveč so se za opravljanje te obrti usposobili v krajših tečajih ali pa zahtevano strokovno usposobljenost pridobili na druge načine (zasebnih gostinskih obratov je bilo leta 1969 v SRS 2.084, s planom pa se jih do leta 1985 predvideva 3.540). Zato je zbornični svet za gostinstvo in turizem januarja 1971 izdelal in potrdil profil poklica gostilničarja, medtem ko učni načrt še ni izdelan. Takšno zavlacavanje priprave tako potrebnega poklicnega šolanja gostilničarjev med drugim povzroča v precejšnji meri tudi ponovno razpravljanje o ustreznosti že sprejetega poklicnega profila, ker je bil očitno dokaj površno izdelan. (V profilu je na primer navedeno, da je gostilničar ozek profil poklica, ker opravlja do potankosti tehnološko in organizacijsko vnaprej pripravljena dela, kar je v očitnem nasprotju z nadaljnimi določili, da bo takšen gostilničar v praksi lahko zasedal delovna mesta vodij gostišč, gostiln in bifejev.)

Še z enim primerom bi želel zbuditi večje zanimanje gostinskih organizacij združenega dela za poklicno izobraževanje svojih kadrov ter pospešiti reše-

vanje izhodiščnega vprašanja o splošni veljavnosti nomenklatur poklicev, ki jih potrjuje gospodarska zbornica. V obsežnem gradivu iz leta 1972 z naslovom „Program razvoja gostinskega šolstva v SR Sloveniji“ je tudi nomenklatura gostinskih poklicev od snazilke, sobarice do visokostrokovnih gostinskih kadrov, ki pa se pretežno povsem razlikujejo od zbornične (na primer poklic poslovođe kuhinje je v njej opredeljen kot poklic kuharskega tehnika). Razen tega poklici iz gostinstva in turizma tudi niso usklajeni s poklici v drugih naših socialističnih republikah.

Ob vsem tem dolgotrajnem in dragem oblikovanju in preizkušanju vrste, nazivov, profilov, učnih načrtov in sistemov poklicnega izobraževanja kadrov, pa je opravljeno šele izhodiščno delo oziroma pripravljajna faza, da bi s poklicnim izobraževanjem kadrov mogli začeti. Do zaključne faze izšolanja kadrov bo torej potrebno opraviti še precej dela (učbenike, izobraževalne pogoje in drugo). Iz tega je mogoče sklepati, da je preveč dolga čakalna doba gospodarstva, da dobi ustrezno usposobljene kadre. Kaj storiti? Že z medrepubliškim sodelovanjem in koriščenjem izobraževalne dokumentacije in kadrovskih izkušenj drugih držav bi prav gotovo sedanjo dolgotrajno pot od potreb do usposobitve kadrov precej skrajšali in seveda tudi znatno pocenili.

D. STARE

g.beltrame
TRIESTE - Corso Italia 25 - Trst

ZENSKA KONFEKCIJA - MOSKA KONFEKCIJA
OTROŠKA KONFEKCIJA - POROČNE OBLEKE

Največja izbira konfekcije v Trstu

LENART ŠETINC:

Zakon o javnem obveščanju in glasila delovnih skupnosti

Temeljna značilnost novega zakona o javnem obveščanju (Ur. list SR Slovenije št. 7/73) je težnja za podružbljanje javnega obveščanja in odpravljanje slehernega monopola obveščnosti s tem, da se krepi vloga in vpliv delovnih ljudi in občanov v procesih obveščanja. Podružbljanje in vpliv tako imenovane širše družbene skupnosti na javno obveščanje je proces, ki mora zajeti vsa sredstva javnega obveščanja, tudi glasila delovnih skupnosti. To velja posebej poudariti, ker večkrat naletimo na prepričanje, da te določbe zakona o javnem obveščanju ne veljajo za glasila delovnih skupnosti. Vendar pa je proces podružbljanja delovanja glasil delovnih skupnosti najmanj toliko pomemben, kot pri drugih sredstvih javnega obveščanja. Glasila delovnih skupnosti morajo biti tribuna vseh delovnih ljudi v organizaciji združenega dela. Jasna vsebinska orientacija glasil delovnih skupnosti, sprejeta od delovne skupnosti in vseh drugih zainteresiranih, bo zagotavljala, da bodo ta glasila resnično odigrala svojo vlogo v samoupravnem procesu.

Vpliv glasil delovnih skupnosti pa v večini primerov sega tudi preko okvira organizacij združenega dela. Ta glasila čitajo namreč tudi družinski člani zaposlenih, pa tudi drugi delovni ljudje, ki jih zanima organizacija združenega dela, ki živi in deluje v njihovi krajevni skupnosti, občini ali regiji. Tako imamo primere, da postanejo glasila delovnih skupnosti lokalna glasila za določeno področje.

Vsi ti razlogi zgornjo kažejo, da je pomembno zagotoviti tudi na delovanje glasil delovnih skupnosti vpliv širše družbene skupnosti. Zakon omogoča različne oblike podružbljanja, izmed katerih bomo omenili le najpomembnejše.

TEMELJNA VSEBINSKA ZASNOVA

Vsako glasilo, časopis ali drugo sredstvo javnega obveščanja mora imeti po zakonu temeljno vsebinsko zasnovano (24. člen). Le-ta vsebuje osnove koncepta in uredniške politike glasila ter temeljna politična izhodišča, ki vodijo glasilo pri obveščanju delovnih ljudi. Prvo izhodišče in najširši okvir javnega obveščanja v naši družbi je seveda samoupravna socialistična ureditev Jugoslavije.

Temeljno vsebinsko zasnovano izoblikuje uredništvo glasila skupaj z ustanoviteljem (organizacijo združenega dela), sprejema pa jo najvišji

organ samoupravljanja v organizaciji združenega dela. Zakon zahteva, da se o temeljni vsebinski zasnovi organizira razprava tudi v okviru Socialistične zveze delovnega ljudstva z vsemi zainteresiranimi dejavniki. V primeru glasil delovnih skupnosti se takšna razprava organizira v okviru Zveze sindikatov ali (in) v okviru socialistične zveze. Na ta način se zagotavlja širši družbeni vpliv na vsebinsko zasnovano glasil delovnih skupnosti.

DRUŽBENI ORGAN UPRAVLJANJA

Tudi glasila delovnih skupnosti organizacij združenega dela morajo imeti svoj družbeni organ upravljanja (27. člen). Družbeni organ je instrument, preko katerega se zagotavlja vpliv širše družbene skupnosti na delovanje glasila. Tako je družbeni organ sestavljen iz delegacije širše družbene skupnosti (delegatov sindikata, zveze komunistov, zveze mladine, predstavnika poslovnega združenja, sorodne organizacije itd.) ter delegatov uredniškega odbora in sodelavcev glasila (28. člen).

Iz povedanega je razvidno, da družbeni organ in uredništvo ne moreta biti isti organ. Družbeni organ ima pravice in dolžnosti v zvezi s splošno politiko glasila, ima kontrolno funkcijo ter skrbi za realizacijo temeljne vsebinske zasnove

(29. člen), medtem ko je uredništvo tisto, ki konkretno oblikuje vsebino glasila.

Po zakonu o javnem obveščanju je potreben sestav delegacije širše družbene skupnosti (ne poimenski, temveč samo, katere organizacije in organi imenujejo svoje delegate) uskladiti z vsemi zainteresiranimi v okviru Zveze sindikatov oziroma Socialistične zveze. Na ta način zakon zagotavlja ustrezno sestavljenost družbenih organov, ki bodo resnično pomenili vpliv širše družbene skupnosti na uredniško politiko glasila.

NEKATERE DRUGE ZAHTEVE ZAKONA O JAVNEM OBVEŠČANJU

Glavnega in odgovornega urednika imenuje ustanovitelj, to je najvišji samoupravni organ organizacije združenega dela.

Glasila delovnih skupnosti morajo tako kot druga sredstva javnega obveščanja uskladiti z določbami novega zakona tudi svoje poslovniške oziroma pravila o delovanju uredništva.

Na novo ustanovljena glasila delovnih organizacij morajo izpolniti seveda še druge z zakonom zahtevane pogoje (prijave, sklep o ustanovitvi, navedba odgovornega urednika itd.). Iste pogoje morajo izpolniti tudi glasila, ki sicer že izhajajo, niso pa prijavljena na sekretariatu za informacije pri Izvršnem svetu skupščine SR Slovenije.

Opozoriti moramo tudi na roke, ki jih postavlja zakon o javnem obveščanju za ureditev ustanoviteljskih razmerij po novem zakonu. Te odnose je namreč potrebno urediti do februarja leta 1974. Časa ni več veliko, ker moramo upoštevati, da postopek urejanja ustanoviteljskih odnosov zahteva precej časa, zato predlagamo, da se v glasilih delovnih skupnosti pravočasno lotite urejanja teh razmerij, kajti drugače vas bo potek roka našel nepripravljene in vaša glasila ne bodo mogla izhajati.

Uresničevanje določb novega zakona o javnem obveščanju ni ravno preprosta zadeva, zato se v primeru nejasnosti obrnite na Republiški svet zveze sindikatov ali na Republiško konferenco SZDL za pomoč.

Za učinkovito obveščanje samoupravljalcev

Delavska univerza „Tomo Brejc“ iz Kranja je pripravila za letos pet zanimivih in praktično uporabnih petdnevnih seminarjev o obveščanju samoupravljalcev. Vsak izmed njih po svoje prispeva, da delavci v svojih organizacijah kar najbolj celovito in razumljivo vedo, kaj se pri njih pomembnega dogaja, o čem bodo razpravljali organi samoupravljanja in kako naj se

tvorno vključujejo v samoupravno odločanje.

Dosedanjih 24 seminarjev o obveščanju v delovnih organizacijah se je udeležilo več kot 400 organizatorjev obveščanja in urednikov glasil delovnih skupnosti. Razvili so približno 60 novih glasil in biltenov delovnih organizacij ter uvedli približno v 40 delovnih organizacijah specializirane službe ali centre za obveščanje.

Letošnji program seminarjev o obveščanju samoupravljalcev sestavljajo:

- seminar o organizaciji obveščanja v TOZD – od 20. do 24. avgusta;
- seminar o oblikovanju vidne podobe glasila delovne skupnosti – od 27. do 31. avgusta;
- seminar o zasnovi vsebine in o oblikovanju prispevkov za glasilo delovne skupnosti – od 10. do 14. septembra;
- seminar o jeziku v glasilu delovne skupnosti – od 17. do 21. septembra;
- seminar o urejanju in izdajanju poceni tiskanega glasila delovne skupnosti – od 15. do 19. oktobra.

In kakšne so značilnosti posameznih seminarjev?

Seminar o organizaciji obveščanja v TOZD je namenjen zlasti tistim udeležencem, katerih delovna ali politična dolžnost je ali bo organizirati obveščanje delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela oziroma članov svoje organizacije. Udeleženci seznanjeni s pomenom obveščanja, s samoupravnimi komunikacijami za učinkovito odločanje, kako in koliko so obveščeni delavci, kaj je informacija in kaj je komuniciranje, kako je treba normativno urediti obveščanje v internih samoupravnih aktih, kakšen model samoupravnega komuniciranja v TOZD je treba uveljaviti, kako tak model organizirati

in kako obveščanje uresničevati. Seznanjeni jih s tehnologijo obveščanja, z značilnostmi in uporabnostjo posameznih načinov obveščanja in jim omogoči pripraviti celovit načrt za postopno uvajanje sistema samoupravnega komuniciranja.

Seminar o oblikovanju vidne podobe glasila delovne skupnosti je namenjen predvsem tistim urednikom glasil delovnih skupnosti in organizatorjem obveščanja, katerih skrb je tudi razvijati in izboljševati videz in sploh celotno vidno podobo glasila ali biltena delovne skupnosti, kaj sploh je vidna komunikacija, kako poteka človekovo vidno zaznavanje, pomen formata in obsega glasila ter deleža likovnih in slikovnih komponent, pomen naslovnice, značilnosti in izbor tipografskega gradiva, vloga slike in njena komunikativnost. Seznanjeni jih s snovanjem vidne podobe glasila, s preračunavanjem obsega rokopa, naslovov in slikovnih komponent, s programiranjem vidne podobe in s pripravo celotne vidne podobe glasila ali biltena delovne skupnosti.

Seminar o zasnovi vsebine in o oblikovanju prispevkov za glasilo delovne skupnosti je namenjen zlasti tistim urednikom in članom uredniških odborov glasil delovnih skupnosti, to je vsem tistim sodelavcem glasil, ki snujejo vsebino posameznih izdaj, predlagajo in pišejo sestavke za objavo, zbirajo gradivo za sestavke, ga obdelujejo in prireajo za objavo. Primeren pa je tudi za dopisnike glasil, ker daje pregled celotne „tehnologije“ poročanja za glasilo od zajemanja informacij, njihovega oblikovanja, prirejanja za objavo v glasilo do objave, dokumentiranja in preverjanja njihove učinkovitosti. Udeleženci seznanjeni s komunikacijskimi značilnostmi glasila ali biltena delovne skupnosti, z ugotovitvami raziskave o vsebini glasil delovnih skupnosti v Sloveniji, o čem kaže predvsem pisati, kako vzpostaviti neposreden stik med piscem in bralcem, kako programirati vsebino posameznih izdaj na osnovi sprejetega koncepta, kako izbirati sestavke in slikovno gradivo, kako novinarsko oblikovati zbrane sestavke, kdaj sestavke samo lektorirati in kdaj sestavke tudi preoblikovati in kako pripraviti celovit program izdaje gla-

sila, zasnovano vidne podobe naslovnice in posameznih delov glasila, sestavo napisanih sestavkov in slikovnega gradiva.

Seminar o jeziku v glasilu delovne skupnosti je namenjen zlasti urednikom glasil delovnih skupnosti in organizatorjem obveščanja, ki prispevke za objavo tudi lektorirajo ali redigirajo, oziroma jih oblikujejo v tolikšni meri, da so primerni za objavo v glasilo. Primeren pa je tudi tistim sodelavcem, ki redno dopisujejo v glasilo in ki bi se radi izpopolnili v slovenskem knjižnem pisanju. Seznanjeni jih z jezikom v glasilih delovnih skupnosti na Slovenskem, z značilnostmi slovenskega knjižnega jezika, s pomenom besednega zaklada, z zgradbo stavka in vlogo stavčnih členov, z osnovami dobrega sloga, z uporabo Slovenskega pravopisa, z značilnostmi časnikarske slovensčine v glasilu delovne skupnosti, z redigiranjem in lektoriranjem besedila in kakšen mora biti urednikov odnos do avtorjev sestavkov.

Seminar o urejanju in izdajanju poceni tiskanega glasila delovne skupnosti je namenjen zlasti bodočim odgovornim urednikom in tehničnim urednikom glasil manjših delovnih skupnosti, v katerih zaradi pomanjkanja denarja ne morejo izdajati s ploskim tiskom tiskanega glasila. Udeleženci uvede v celotno organizacijo in ureditev glasila ter jim s praktičnim delom omogoči pripraviti izdajanje glasila delovne skupnosti v ofsetni tiskarski tehniki.

Organizator seminarjev je pripravil pregleden prospekt z opisom značilnosti vsakega seminarja in jih razposlal vsem delovnim organizacijam v Sloveniji. Nekaj jih je odstopil tudi sektorju RS ZSS za obveščanje in politično propagando, zato se zainteresirani lahko obrnejo nanj pisмено na naslov 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4 ali pa po telefonu na številko 310-033.

D. R.

4 ZAPISKI S POTI PO NEMŠKI DEMOKRATIČNI REPUBLIKI

Posebna skrb za usposabljanje mojstrov in delavk

Posebno skrb v izobraževanju ob delu posvečajo v Nemški demokratični republiki mojstrom in zaposlenim ženskam. Mojstrom je ta skrb namenjena predvsem zaradi njihove odgovorne vloge v vodenju osnovnih proizvodnih enot in pomembni vlogi v proizvodnji. V vsakih štiri do pet let pa morajo iti mojstri na 8 do desetdnevni tečaj, kjer si pridobivajo nova znanja iz novosti v tehnologiji in organizaciji dela, seznanjajo se z aktualnimi družbenopolitičnimi vprašanji in z novostmi iz andragogike. Osnovno (družbenopolitično in andragoško) ter strokovno teoretično izobraževanje mojstrov je organizirano tudi v večernih tečajih, specializacije po posameznih strokah pa se izvajajo neposredno na delovnem mestu.

Vsebina izobraževanja mojstrov je zelo obsežna in raznovrstna. Osnovno izobraževanje vključuje temeljna znanja iz marksizma, socialistične znanosti o delu in podjetniški ekonomiki, pedagoško-psihološke osnove socialističnega dela in tematiko. Strokovna znanja (usmerjena so glede na stroko) obsegajo poglavja iz: tehnologije, spoznavanje novosti materialov, strojev, orodij in aparatov, tehnike preizkusov in kontrole. V del strokovno teoretičnega izobraževanja so vključena še specialna poglavja iz matematičnih in naravoslovnih znanj, ki so značilna za posamezno stroko. Specializacija na delovnem mestu vključuje neposredno pripravo za praktično delo, poglobitev in utrditev teoretičnih znanj na delovnem mestu ter usposabljanje za neposredno vodenje delovne skupine in organizacija delovnega procesa.

Posebni predpisi urejajo dopolnilno izobraževanje žena za tehnične poklice in za njihovo usposabljanje za vodilne strokovne in družbenopolitične funkcije.

Ženske igrajo v nemškem

gospodarstvu, kjer je veliko pomanjkanje delovne sile, izredno močno in pomembno vlogo. Kar 53 % med zaposlenimi je žensk in zato ni čudno, da izobraževanju in usposabljanju tega dela delavskega razreda posvečajo še posebno pozornost. Kljub izredno dobro organizirani skrbi za varstvo in vzgojo otrok morajo še vedno upoštevati večjo družinsko in gospodinjstvo obremenitev žensk, ki v marsičem ovira napredovanje in usposabljanje ženske – delavke. Da bi premostili te ovire in omogočili vsem ženskam enakopravno napredovanje glede na sposobnosti in prizadevanja, organizirajo tako za strokovno kot tudi za politično izobraževanje posebne oddelke za ženske. Le-ti so organizirani predvsem v delovnem času in le delno tudi izven rednega delovnega dne. V času ko se matere izobražujejo, je poskrbljeno za varstvo njihovih otrok v rednih pa tudi v posebnih otroških ustanovah. Na ta način so dosegli, da so danes na vseh pomembnejših strokovnih in družbenopolitičnih funkcijah ženske enakopravno udeležene.

TILKA BLAHA

Delavska godba iz Kočevja je dobila šestnajst novih mladih članov. V novem sestavu se je prvič predstavila občinstvu s koncertom na predvečer 4. julija. Na fotografiji: del mladih članov delavske godbe iz Kočevja. (Foto: France Brus)

DRUŽBENI DOGOVOR O USMERJENI STANOVANJSKI GRADNJI V KRANJU

Novo v Kotljah

Prelomnica v graditvi stanovanj za delavce

V Kranju so minuli teden podpisali družbeni dogovor, ki bo zagotavljal kar največjo usklajenost prizadevanj vseh dejavnikov, ki lahko vplivajo na ceno, obseg in kakovost stanovanjske graditve. Gradbeni podjetji Projekt in Gradis, Podjetje za stanovanjsko in komunalno gospodarstvo, samoupravna stanovanjska skupnost, Občinska skupščina, Občinski sindikalni svet in kranjska podružnica Ljubljanske banke so se v njem sporazumeli o vseh podrobnostih, ki sodijo k načinu uresničevanja srednjeročnega programa stanovanjske graditve.

Občinski sindikalni svet se bo (tako določa dogovor), kot zastopnik interesov delovnih ljudi v združenem delu zavzemal, da bodo vse organizacije združenega dela sprejele programe reševanja stanovanjskih vprašanj delavcev, za aktivno udeležbo svojih članov in vodstev sindikalnih organizacij v organih samo-

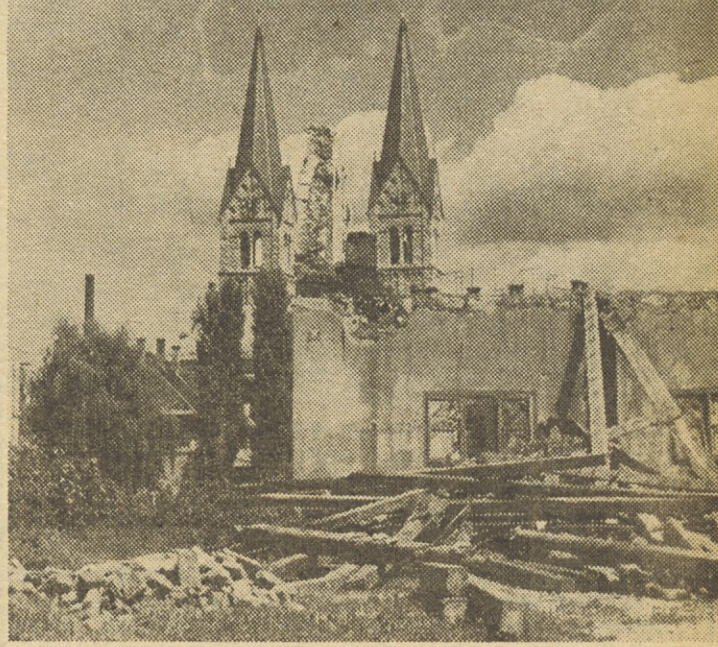
upravne stanovanjske skupnosti. Spodbujal bo člane za sprejemanje ustrezne politike pri stanovanjski gradnji, za dodatno izločanje sredstev za gradnjo stanovanj in s tem za večji obseg stanovanjske gradnje in še posebno najemnih stanovanj za delavce. Kot zastopnik interesov delavcev se bo zavzemal za izpolnjevanje dogovora, za javnost in realnost cene stanovanj in za spoštovanje rokov gradnje.

V tem dogovoru na splošno zaslužijo največjo pozornost določila o določanju, spremljanju in sestavi cene stanovanj. Podpisniki sporazuma so se med drugim dogovorili, da bodo vsi elementi cen javni, določen je način njihovega prilaganja gibanju stroškov, izvajalci pa lahko dosežejo največ 8-odstotno akumulacijo. Na ugodne cene naj bi med drugim vplivalo upoštevanje naj sodobnejše tehnologije graditve stanovanj in dolgoročno dogo-

varjanje z izvajalci obrtniških del. Dogovor tudi znatno povečuje odgovornost izvajalcev za odpravljanje pomanjkljivosti na objektih.

Pomembna določila tega dogovora, ki združuje doslej dobre izkušnje sodelovanja pri gradnji stanovanj s pomembnimi novostmi, so že našla svoje mesto v pogodbi o poslovnem tehničnem sodelovanju pri izgradnji nove soseske z okoli 1400 stanovanji na Planini. To pogodbo so prav tako podpisali v tork in napoveduje, da bodo v Kranju zadnje dni tega meseca odprli doslej največje gradbišče stanovanj. Njegova razsežnost bo veliko pripomogla k temu, da bo po svoji zasnovi ena naj sodobnejših mestnih stanovanjskih sosesk pri nas, pri njeni izgradnji pa bo v prid cene mogoče uporabiti številne prvine industrializirane graditve stanovanj.

Tretji pomemben dokument s področja stanovanjskega gospodarstva, ki so ga v Kranju prav tako podpisali minuli teden, pa je pogodba o graditvi stanovanj za občane z najnižjimi dohodki. S skoraj 20 milijoni dinarjev iz sredstev solidarnostnega sklada bodo do srede prihodnjega leta zgradili v občini 93 stanovanj, ki bodo po standardu povsem enaka drugim stanovanjem, ki jih sedaj gradijo in bodo tudi razporejena med njimi.

Na Trgu zbora odposlancev v Kočevju so te dni porušili dve stari stavbi. Na njunem mestu je predvidena gradnja dveh stolpnic. To bo ne samo prispevalo k lepi podobi mesta, temveč bo omililo tudi stanovanjsko stisko. Vprašanje pa je, če bodo delavci z najnižjimi osebnimi dohodki zmogli plačevati visoke najemnine v novih modernih stanovanjih. (Foto: France Brus)

M. S.

STANOVANJSKA GRADNJA V PTUJU

Dodatni prispevki za solidarnost

Tudi v ptujski občini ugotavljajo, da s sredstvi, ki jih bodo zbrali v naslednjih letih iz družbenih in zasebnih virov, ne bodo mogli v celoti

zadostiti naraščajočim potrebam novih stanovanj. Hipoteka preteklega obdobja, ki je bilo na področju stanovanjskega gospodarstva ne preveč uspešno, je primanjkljaj okoli 760 stanovanj. Poleg tega živi več kot 800 družin v zasilnih prostorih, med katerimi so mnoga vse prej kot primerna za stanovanje. V občini je poleg modernih, velikih stanovanj tudi veliko takšnih, kjer je stanovanjska površina na prebivalca globoko pod republiškim povprečjem 15 kvadratnih metrov.

Po podatkih iz razvojnega načrta občine razberemo, naj bi v naslednjih štirih letih gospodarska dejavnost v občini naraščala po stopnji 6,8 odstotka letno, osebni dohodki in zaposlenost po stopnji 15 odstotkov, prebivalstvo pa naj bi se povečalo za 0,36 odstotka vsako leto. Na podlagi teh in nekaterih drugih podatkov so v občini ugotovili, da bodo leta 1976 potrebovali prek 2800 stanovanj, vsehvi dosedanj primanjkljaj. Za gradnjo stanovanj pa naj bi v teh letih skupaj zbrali okoli 259 milijonov dinarjev. Skoraj dve tretjini teh sredstev bi bilo iz družbenih virov - povečanega prispevka za gradnjo stanovanj, ostalo pa sredstva zasebnikov.

M. S.

Koliko stanovanj bo moč zgraditi s temi sredstvi, je seveda močno odvisno od gibanja cen gradbenega materiala in drugih cen. V občini računajo, da bi lahko ob ne pretiranem naraščanju cen začeli graditi vsako leto v povprečju 650 stanovanj, od tega 190 v organizirani gradnji. V štirih letih naj bi dokončali približno 1000 stanovanj. Tako bi se dejanski primanjkljaj iz leta 1971 povečal za več kot enkrat, vendar bi v naslednjih letih, glede na to, da bi v tistem času postopno dokončevali začetno stanovanjsko gradnjo, primanjkljaj krepko omilili.

Vendar sedaj razpoložljivih zemljišč ne bo dovolj, da bi zadostila stanovanjski gradnji v naslednjem obdobju. Ta razlog je tudi vplival na odločitve, da bo treba znatno več sredstev občanov kot doslej usmerjati v organizirano stanovanjsko gradnjo. Kljub prizadevanjem v tej smeri pa ne računajo, da bi se v organizirano gradnjo prelilo več kakor 15 odstotkov sredstev občanov, medtem ko se bo približno četrtnina družbenih sredstev, namenjenih za gradnjo stanovanj, prelivala v individualno gradnjo.

V solidarnostnem skladu občine naj bi se po ocenah, zbralo okrog 37,4 milijona dinarjev. Od teh sredstev bodo namenili za gradnjo najemnih stanovanj nekaj prek 28 milijonov dinarjev, okoli 4 milijone din iz solidarnostnega sklada pa bodo porabili za subvencioniranje stanarin.

Sredstva iz solidarnostnega sklada nameravajo v ptujski občini porabiti pretežno za gradnjo manjših najemnih stanovanj. Stanovanja naj bi bila namenjena praviloma manjšim socialno ogroženim družinam in pa mladim družinam, ki naj bi si z najemnim stanovanjem pomagala prek začetne stanovanjske stiske, kasneje pa naj bi se, kot ostali občani, vključila s svojimi sredstvi ter pomočjo delovnih organizacij in bank v stanovanjsko gradnjo.

SEŽANA

Podoben kot drugod po Sloveniji rešujejo tudi v sežanski občini mnoga vprašanja družbenega standarda ob združenih močeh občanov, delovnih organizacij, krajevnih skupnosti in občinske skupščine. Ze pred leti so ustanovili občinski sklad za družbeni standard in vodooskrbo, v katerega vplačujejo 1,5 odstotka od bruto osebnih dohodkov vsi delovni kolektivi. S pomočjo sklada so lani dogradili novo osnovnošolsko poslopje v Sežani in do prve faze novo osnovno šolo v Divači. Seveda pa sklad finančno ni tako močan, da bi z njim lahko ob angažiranju vseh drugih možnih finančnih virov, hkrati in hitro reševali vsa odprta vprašanja družbenega standarda. Zato se tudi v sežanski občini občani vse bolj nagibajo tudi k samoprispelkom. Prvi so se za samoprispelke odločili lani prebivalci Sežane in z njegovo pomočjo so v tem obmejnem mestu odprli pred kratkim nov otroški vrtec za 180 otrok. Samoprispelke bodo občani plačevali do 1975 in z njim prispevali 180 milijonov dinarjev. Prav tako za gradnjo vrtca razmišljajo zdaj o razpisu samoprispelka tudi na Kozini, na podoben način pa bodo vprašanja otroškega varstva najbrž slej ali prej rešili tudi v Komnu, Divači, Senožečah, Dutovljah in drugod. Prav otroško varstvo je namreč na Sežanskem še precej odprto vprašanje, saj zanj skoraj v nobenem kraju nimajo zadosti zmogljivosti niti primernih prostorov.

SREČKO KAVČIČ

Za tople poletne dni je Modna hiša pripravila vrsto elegantnih oblek in kompletov, ki bodo prijetno in modno osvežili vsako še tako zahtevno garderobo. Tudi za žene z ne več vitko postavjo v Modni hiši niso pozabili, saj je izbira oblačil za močnejše postave res pestra in bosta mati in hči zlahka našli sebi primeren model. Nakup v Modni hiši vas ne bo razočaral.

Kako v Gorenjski predilnici do stanovanja?

Gorenjska predilnica Škofja Loka sodi med tiste delovne organizacije v občini, ki najbolj skrbijo za stanovanja svojih delavcev, vse več pozornosti in želja po posnemanju pa vzbujajo tudi nekateri njeni pravilniki s področja urejanja stanovanjskih vprašanj. Posebno dobre izkušnje imajo v tem podjetju s pravilnikom o notranjem namenskem varčevanju za stanovanje.

Vsak delavec, ki v podjetju varčuje, avtomatično pridobi pravico do posojila. Če varčuje eno leto, dobi 50 odstotkov posojila na privarčevano vsoto, pri dveh letih 125 odstotkov, pri štiriletnem 260 odstotkov in pri petletnem 350 odstotkov. Delavci pa imajo tudi možnost, da za dobo od enega do petih let prepušijo podjetju določeno vsoto svojega denarja in si s tem pridobijo pravico do posojila v višini od 100 do 420 odstotkov.

V minulih dveh letih si je s pomočjo takšnega varčevanja pridobilo posojilo 70 delavcev, trenutno pa se jih vanj vključuje 132, ki mesečno vplačujejo od 300 do 2000 dinarjev. Skupna privarčevana vsota 1 milijon 300 tisoč dinarjev Gorenjski predilnici znatno povečuje možnosti za reševanje stanovanjskih problemov. Da bi to varčevanje še bolj spodbujali, so se v podjetju odločili, da imajo vsi tisti, ki si z varčevanjem ali pologom pridobijo status varčevalca, izključno prednost tako pri odobranju posojil iz skupnih sredstev kolektiva kot tudi pri dodeljevanju najemnih stanovanj. V zadnjem času je začelo varčevati zlasti veliko mla-

dih delavcev, ki računajo na stanovanje šele čez nekaj let.

Varčevalci lahko dobijo za gradnjo ali nakup stanovanja po sklepih samoupravnih organov posojilo v višini od 20 do 30 mesečnih prejemkov. Večje število prejemkov je predvideno za delavce z nižjimi dohodki, nižje pa za člane kolektiva z višjimi plačami. Ta znesek se lahko poveča še z dodatki na leta službe in z 10 poprečnimi osebnimi dohodki, če gre za stanovanjsko hišo v tretji gradbeni fazi ali če je delavec odplačal nad polovico cene stanovanja. Delavec pa, ki se poteguje za najemno stanovanje, mora takoj vplačati petino njegove vrednosti ali četrtno v štirih letih, ta prispevek pa mu podjetje v nekaj letih postopoma vrne.

Seveda se bo marsikdo vprašal, kako pa je v Gorenjski predilnici poskrbljeno za delavce, ki sami ne morejo prispevati za stanovanje ničesar. V podjetju predvsem ugotavljajo, da so delavci na splošno zelo pripravljeni sodelovati pri stroških za stanovanje, po večini pa imajo za to tudi ustrezne možnosti. Povprečni osebni dohodki tega kolektiva znašajo okoli 2150 dinarjev s tem, da za redno delo nihče ne prejema pod 1400 dinarjev. Tudi delavci z najnižjimi prejemki prispevajo najmanj od 10 do 20 tisoč dinarjev. Tistim delavcem pa, za katere posebna komisija ugotovi, da resnično za stanovanje ne morejo izločiti ničesar, dodelijo stanovanje brez lastne udeležbe.

Gorenjska predilnica je v minulih dveh letih namenila za stanovanja 7 milijonov dinarjev

svoje dohodke, v letošnjem letu pa je že odobrila za posojila poldrugi milijon, razen tega pa kupila že 11 najemnih stanovanj. Značilno je, da se lani, ko je kolektiv pridobil 13 stanovanj, ni vanje vselil niti en vodilni delavec, ampak so vsa namenili neposrednim proizvajalcem, podobno pa bo tudi letos. Sicer pa to velja skoraj za

vsaj izmed 150 stanovanj, ki jih ima ta delovna organizacija. Delno je k temu prispevalo tudi dejstvo, da Gorenjska predilnica delavce z višjimi prejemki spodbuja, da si gradijo lastna stanovanja in izpraznijo tovarniška. Po njenih pravilnikih tak graditelj dobi posojilo v 70-odstotni vrednosti stanovanja, ki ga bo izpraznil.

M. S.

Kmalu ustanovitev stanovanjske skupnosti

V Šaleški dolini bo skrb za razreševanje stanovanjskih problemov zaposlenih tudi v prihodnje ena od najvažnejših nalog organizacij združenega dela ● Priprave na ustanovitev samoupravne stanovanjske skupnosti gredo h koncu

Tudi v občini Velenje se pripravljajo na ustanovitev samoupravne stanovanjske skupnosti. Ta bo oblikovala politiko na področju stanovanjskega gospodarstva ter pregledovala izpolnjevanje sprejetih dogovorov. Skrb za razreševanje stanovanjskih vprašanj zaposlenih bo v Šaleški dolini tudi še v prihodnje ena od najvažnejših nalog organizacij združenega dela. S samoupravnim sporazumom so se tudi dogovorili, da mora vsaka gospodarska investicija vključevati tudi potrebna sredstva za gradnjo stanovanj.

V petih letih morajo zgraditi v Šaleški dolini skoraj 2.700 družbenih najemnih stanovanj. To je kar zahtevna naloga in zato je tudi razumljivo, da so se organizacije združenega dela s samoupravnim sporazumom dogovorile, da bodo do leta 1977 namenile za gradnjo stanovanj kar 9 % od bruto osebnih do-

hodkov. Ta denar vročajo pri Ljubljanski banki in tako zagotavljajo dodatna sredstva za družbeno gradnjo stanovanj.

Da so se v Velenju resnično odločno lotili razreševanja stanovanjskih problemov, čeprav samoupravne stanovanjske skupnosti še niso ustanovili, kaže podatek, da se je letos že vselilo v nova stanovanja 183 članov delovne skupnosti Tovarne gospodinskih opreme Gorenje. Dograjen pa je tudi nov, sodoben, samski dom za Rudnik lignita Velenje. V kratkem bodo začeli graditi okrog 800 novih družbenih najemnih stanovanj. Sezidali jih bodo za Gorenje 177, za Rudnik lignita Velenje 320, za Stanovanjsko podjetje Velenje 171, za Termoelektrarno Soštanj 60 in za Splošno gradbeno podjetje Vegrad Velenje 50.

(vš)

Komentatorjev stolpec

Ne sprašuj volka, kako naj ovca ostane živa!

Odlok ZIS o maksimiranju cen, ki je zamrznil cene v industriji pa tudi marže v trgovini, je bil zamišljen kot občasen ukrep, ki naj bi ob hkratni zamrznitvi osebnih dohodkov zaježil nebrzdano rast inflacije. Ta ukrep naj bi nadomestilo dogovarjanje oziroma samoupravno sporazumevanje med proizvajalci in potrošniki (predelovalci in trgovino), ki pa se uresničuje z veliko zakasnitvijo in tudi le delno. V glavnem je še vedno v veljavi nadzor nad cenami industrijskih proizvodov, ki ga po pooblastilu ZIS izvaja zvezni urad za cene.

Tako smo se znašli v nekakšnem medvladju, ko sicer še velja zamrznitev cen, delno pa se že prebijajo tudi samoupravni sporazumi o cenah, ki jih sklepajo proizvajalci in porabniki posameznih vrst blaga. Oblikovanje cen za vrsto življenjsko pomembnih artiklov, kot so še zlasti živila, ki s svojimi cenami usodno vplivajo na poslabševanje življenjske ravni prebivalstva, je, kot je znano, v glavnem v pristojnosti občin.

Da cene kljub zamrznitvi nezadržno rastejo, ni treba posebej poudarjati. Učinek tako rekoč vsakodnevnih podražitev predvsem življenjskih potrebščin čutimo vsi na svoji koži. Slaba tolažba pri tem je danes dokaj razširjena trditev, da je strmo naraščanje cen živil običajen pojav v svetovnem merilu. Slaba predvsem zato, ker je struktura življenjskih stroškov pri nas in v drugih, zlasti industrijsko razvitih državah, zelo različna in tako skoraj ni moč delati kakršnihkoli primerjav, zlasti še, ker je raven osebnih dohodkov pri nas precej nižja kot v večini držav, ki jih naš tisk pogosto navaja kot države z nenormalno visoko rastjo cen.

Napovedana akcija zveze sindikatov Jugoslavije, ki naj bi – ob trajnejšem prizadevanju še drugih družbenih dejavnikov – zaustavila rast cen živilskih in drugih artiklov, ki v največji meri zvišujejo življenjske stroške, gotovo ni prva s tem namenom, a je že vnaprej obsojena na neuspeh, če svojih ciljev ne bo zastavila na pravem koncu in si za njihovo uresničitev zagotovila sodelovanje resnično odločujočih forumov. Apeliranje na proizvajalce živil, naj ne zvišujejo cen, bi bilo vsaj tako jalovo početje, kot če bi z obujanjem vesti trgovcev ali še zlasti raznih mešetarjev skušali doseči, da se bodo odpovedali zaslužkom pri prekupčevanju z živino, sadjem, povrtninami in drugim podobnim blagom.

Malce karikirano smo hoteli s tem povedati, da ne kaže iskati nasveta pri volku, kako bi ohranili pri življenju ovco. Rešitev problema, to je zaščita življenjske ravni prebivalstva, gotovo ni v rokah proizvajalcev, ki morajo spričo naraščanja materialnih in proizvodnih stroškov iskati svojo „računico“ v prometu z blagom, ki ga proizvajajo. Zakaj se blago – zlasti kmetijski pridelki in živila – na poti od proizvajalca do potrošnika tako neznansko podražijo in zakaj se v prometni sferi tega blaga „primejo“ tako visoke davščine – to pa je seveda posebno vprašanje, ki zadeva sistem in kot pravimo „sistemske rešitve“ in le v manjši meri v prometu udeležene dejavnike, kot je, denimo, trgovina.

Zakaj, na primer, naša zakonodaja ne preganja prekupčevalcev in vseh vrst mešetarjev, ki spravljajo v svoj žep mastne zaslužke na račun potrošnikov, se pravi delovnih ljudi? Zakaj inšpekcijske službe ne ugotavljajo tovrstnih prekrškov in kršiteljev ne „postavljajo na hladno“?

Kar pa zadeva zaščito življenjske ravni prebivalcev z nizkimi osebnimi dohodki, je ta nedvomno najbolj prizadeta z rastjo cen živil, za katerih oblikovanje so po večini pristojne republike in še zlasti občine. Tudi te pa se morajo – hočeš nočeš – vdati pritisku proizvajalcev, ki morajo pokriti svoje stroške.

Omenjena akcija sindikatov za zaščito življenjske ravni bo torej lahko uspešna le, če bo doseženo resnično in učinkovito maksimiranje cen osnovnih živil s premišljenim odlokom zvezne vlade, ki bo v ta namen hkrati zagotovil proizvajalcem tudi primeren regres. Jugoslavija ne bi bila prva država, ki bi se za kaj takega odločila. Našim sindikatom pa bi – če bi v tem uspeli – pripadla zasluga, da so doslej več neuspešnim akcijam za zaščito življenjske ravni (spomnimo se samo neuspele akcije za maksimiranje cen kruha) dodali še eno, a tokrat uspešno.

NANDE ŽUŽEK

Zavod MARIBORSKE LEKARNE MARIBOR, Gosposka 3/1, posluje z enotami:

Lekarna Center, Maribor, Gosposka 12
Lekarna Pri gradu, Maribor, Partizanska c. 1
Lekarna Glavni trg, Maribor, Glavni trg 20
Lekarna Melje, Maribor, Meljska c. 2
Lekarna Tabor, Maribor, Trg revolucije 3
Lekarna Studenci, Maribor, Gorkega ul. 18
Lekarna Tezno, Maribor, Ptujška c. 33
Lekarna Ruše
Lekarna Lenart
Lekarna Šentilj
Grosistični oddelek Maribor, Tkalski prehod 4
Galenski laboratorij Maribor, Tkalski prehod 4
Analitski laboratorij Maribor, Tkalski prehod 4
Skupne službe zavoda Maribor, Gosposka ul. 3/1 in Tkalski prehod 4

Kako plačati stare račune?

Ni naloga inšpektorjev, da spodbujajo k spoštovanju zakonitosti, ki bi moralo živeti v nas samih! ● Grenko spoznanje delavcev v mariborski Metalni

Osnovno in najtežje vprašanje, ki ga morajo zdaj rešiti v Metalni, torej je, kako se organizirati in ukrepati, da bi podjetje, če bi ga po končanem postopku pred sodiščem doletelo najhujše, preživelo tudi ta udarec. Ker smo sanacijski program in prognozo bodočnosti že omenili, samo še tole:

Takoj po tem, ko so bile znane ugotovitve devizne inšpekcije, se je sestel aktiv družbenopolitičnih organizacij Metalne. V vrsti predlogov in stališč, izoblikovanih na tem sestanku, ki jih je nekaj dni kasneje potrdil tudi delavski svet podjetja, je tudi stališče, naj Metalna takoj preneha z vsemi deli v ZR Nemčiji in pokliče na delo v matično tovarno tistih 97 delavcev, ki so zdaj zaposleni pri teh delih. V bodoče pa naj bi Metalna sama ali v sodelovanju z drugimi delovnimi organizacijami sprejela te tiste posle v inozemstvu, ki jih bo lahko izvajala skladno z veljavnimi predpisi. Ker pa družbenopolitični aktiv in delavski svet podjetja sodita, da so med veljavnimi predpisi tudi takšni, ki so očitno neživljenjski – mednje štejejo tudi vsebino 105. člena zakona o deviznem poslovanju, po katerem je podjetje sicer bilo kaznovano – so sklenili predlagati pristojnim republiškim organom, naj podpro pobudo Sabora SR Hrvatske za spremembo teh predpisov oziroma posameznih njihovih določil.

Tako stališče moramo vsekakor razumeti kot izraz pripravljenosti, da Metalna ne le razčisti račune za nazaj oziro-

ma, da v bodoče ne ponavlja napak, za katere je zagrožena huda kazen, če le-te pridejo na dan, ampak tudi kot zahtevo, da zunanjetrgovinsko poslovanje kljub vsem njegovim specifičnostim postane javno, tako kot vse ostalo poslovanje in gospodarjenje. V času, ko ustanovljamo temeljne organizacije združenega dela in v Metalni so jih že konstituirali, je to vprašanje, ki je neposredno povezano s praktičnim uveljavljanjem ustavnih dopolnil in s tem tudi nove ustave SFRJ in ustave SR Slovenije.

S te strani vzeto je torej treba reči samo vse dobro o tistih, ki so v podjetje povabili devizno inšpekcijo. Če je ne bi, kršitve zakonitosti najbrž ne bi bile ugotovljene zdaj, ampak kasneje, vsekakor pa toliko zgodaj, da še ne bi bilo mogoče govoriti o zastaranju prekrškov. V takem primeru bi torej bile posledice neprimerno hujše od tistih, ki so možne zdaj, te pa so, kot smo omenili, lahko tudi naravnost strašne. To smo zapisali v premislek tistim članom kolektiva Metalne, resnici na ljubo jih niti ni tako malo, ki bi sedanje vodstvo in samoupravne organe najraje pognali iz podjetja, češ, da so zaradi nepremišljenosti poklicali devizno inšpekcijo, s tem pa so podjetju povzročili hudo premoženjsko škodo, od katere si zlepa ali pa tudi nikoli ne bo povsem opomoglo.

KAJ BI BILO, ČE BI ...

Kakor vemo, ima vsaka resnica več obrazov. Tudi sedanji najtrši oreh Metalne jih ima. Z

enega, v tej zadevi vsekakor bistvenega, bi razbrali, da je zvezna devizna inšpekcija zadnjikrat obiskala Metalno leta 1963, torej pred desetimi leti. Po miselnosti, ki tudi v Metalni ni tuja, do tako hudih prekrškov, kot so bili ugotovljeni zdaj, ne bi prišlo, če bi inšpekcija pogosteje obiskovala podjetje, saj bi morebitne napake zatrla že v krali.

V obrambo inšpektorjev in objektivni resnici v prid je treba povedati, da inšpekcije ne opravljajo tekoče dokumentarne kontrole, kot jo denimo izvaja Služba družbenega knjigovodstva, niti ni njihova naloga, da bi obiskovale podjetja in jih opozarjale, naj vendarle poslujejo zakonito, če se želijo izogniti posledicam. Bistvena funkcija inšpekcijskih organov vsepovsod po svetu in tudi pri nas je, da ukrepajo, če bodisi samo posumijo ali pa na podlagi verodostojnih dokazov zaznajo, da je že bila ali bi lahko bila kršena zakonitost. Zato nobena inšpekcija z zakonom ni zavezana, kako pogosto naj pregleduje poslovanje delovnih organizacij. Res pa je, da „skladno z možnostmi“ vse inšpekcije, tudi zvezna devizna inšpekcija, obiskujejo tiste delovne organizacije, kjer je že značaj poslovanja tak, denimo v zunanji trgovini, da so kršitve ne le možne, ampak tudi pogoste in običajne.

„Skladno z možnostmi“ smo zapisali, ker gre za širok pojem in za številne njegove razsežnosti. Ljubljanski oddelek zvezne devizne inšpekcije je, denimo, vse do letošnjega leta zaposloval le dva inšpektorja, zdaj

jih ima šest, vendar pa nadaljnjih 10, že pred leti sistemiziranih delovnih mest še vedno ni zasedenih. Zato zveznim deviznim inšpektorjem res ne gre očitati, da so potrebovali kar deset let, preden so vnovič pregledali del zunanjetrgovinskega poslovanja Metalne. Samo ugrabimo lahko, ne le v primeru Metalne, ampak menda kar vsake organizacije, ki se ukvarja tudi z zunanjo trgovino, kaj vse bi inšpektorji morda ugotovili, če bi si lahko vzeli toliko časa, da bi do obisti pretipali celotno poslovanje in bi svoje delo začeli tako, da bi naenkrat pregledali poslovanje za več let nazaj!

M. G.

**ZDRUŽENO PODJETJE
ISKRA KRANJ
V PRVEM POLLETJU
NADVSE USPEŠNO**

Intenziven razvoj

V prvih šestih mesecih letos je bila skupna proizvodnja za 24 % večja, izvoz pa za 33 % višji kot lani v istem času

Skupna vrednost proizvodnje ZP Iskra Kranj, upošteva tudi dosežke pridruženega tovarne EMO Celje, je v prvih šestih mesecih letos dosegla vrednost 1,5 milijarde din, kar pomeni, da je bila za 24 % višja, kot lani v istem času. V istem obdobju se je izvoz povečal od 11 na 16 milijonov dolarjev in je zdaj povsem uravnotežen z uvozom za potrebe Iskrinih tovarn. Taka ugotovitev nedvomno tudi pomeni velik doseg in potrditev pravilnosti razvojne ter poslovne usmeritve ZP Iskra. Na sploh pa bi lahko rekli, da dosežki ZP Iskra v prvem polletju letos – glede na stabilizacijske ukrepe, valutarne pretrese in zmanjšano kupno moč prebivalstva – več kot očitno dokazujejo, da ta gigant slovenske industrije še naprej doživlja zelo intenziven razvoj.

Računajoč z rezultati prvega polletja in upošteva dinamiko naročil v drugi polovici letošnjega leta pa v ZP Iskra predvidevajo, da bodo z zaključnim računom za leto 1973 ugotovili vrednost proizvodnje okoli 3,1 milijarde din, kar bi bilo za 22 % več kot leto poprej. Izrazit skok pa bo doseglo povečanje izvoza, ki bo predvidoma dosegel 40 milijonov dolarjev in bi bil s tem kar za 43 % višji, kot je bil v letu 1972.

TOZD ob pravem času

Alpes Železniki: pot do tržišča prek velikih organizacij

Na področju jugoslovanske lesne industrije smo v zadnjem obdobju pričela zelo močnim integracijskim procesom. Lesna industrija in trgovina se združujeta v velike sisteme, kot so Slovenijales in Lesnina v naši republici, Sipač v Bosni in Hercegovini, Jugodrvno in Novi dom v Srbiji in Exportdrvo na Hrvaškem. Cenijo, da ta podjetja razpolagajo z 90 odstotki prodajnih površin za to stroko. Seveda težijo k temu, da prodajajo predvsem pohištvo in druge izdelke lastnih organizacij, precej pa obvladajo tudi prodajo na tujem tržišču.

Kakšne možnosti ima manjše podjetje, ki se mu ob tem posamezna tržišča zapirajo? Direktor Lesne industrije Alpes Železniki Janez Šter meni, da so v takem položaju izrednega pomena TOZD. Ker delavci v njih neposredno in dokončno lahko odločajo o rezultatih svojega dela, se je dosti lažje odločiti za vključitev v drugo organizacijo, saj ni bojazni za odtujevanje dohodka. Alpes proučuje možnost za vključitev v Slovenijales. V podjetju pa računajo tudi s tem, da si bodo pot do nekaterih tržišč odprli s sodelovanjem pri urejanju prodajnih prostorov trgovskih organizacij, kar je prav tako v duhu ustavnih sprememb.

Od velikih integracij v lesni stroki v Alpesu med drugim pričakujejo lažje in uspešnejše samoupravno dogovarjanje. Eno izmed pomembnih vprašanj, ki naj bi ga z njim rešili, so sedanja močna strukturna neskladja v lesni stroki, ki se odražajo v tem, da mora predelovalna industrija upoštevati zelo veliko potrebnih materialov, ker ji spremljajoča industrija v njenem razmahu ni sledila. Tudi Alpes mora glavne surovine za svoje izdelke upoštevati.

V okviru razmišljanj o svojem mestu v okviru ustavnih sprememb pa je kolektiv Alplesa zlasti zavzet tudi za tista načela, ki naglašajo enotnost jugoslovanskega tržišča in s tem v zvezi enake pogoje delovanja organizacij združenega dela. Ugotavlja namreč, da so sedaj posamezne organizacije s področja njegove stroke v precej neenakem položaju.

Zamrznjene cene izdelkov so za tekle prodajne cene posameznih

podjetij na zelo različnih ravneh. Neredko so izdelki z več vložnega dela in materiala celo cenejši od preprostejših in seveda prinašajo proizvajalcem izgube. Privolitev pristojnih organov, da integrirana podjetja izravnavajo cene na ravni tiste organizacije, ki je prišla v novo skupnost z najvišjimi cenami, pa je to neenakost še poglobila.

Drugi vzrok je v izvoznem režimu, ki izvozna prizadevanja nekaterih organizacij znatno bolj nagraduje, kot drugih, s tem, da so celo na boljsem tiste, ki izvažajo surovine in polizdelke, kar gotovo ni v prid razvojnemu prizadevanju v našem gospodarstvu, povzročajo pa tudi po-

manjkanje surovin za domačo predelavo. Do nedavnega so neenak položaj na jugoslovanskem trgu povzročali tudi potrošniški krediti, ki so se v Sloveniji dodeljevali samo prek trgovine, v drugih republikah pa prek proizvajalcev. Tako so potrošniki lahko dobili pri nas na posojilo izdelke iz vse države, Alpesu pa so, na primer, odrekli prodajo pohištva v nekaterih drugih republikah, ker ni imel denarja za kreditiranje kupcev. To neskladje se sedaj odpravlja, prva dva vzroka neenakosti pa sta seveda stvar sistemskih rešitev, ki bodo prav gotovo sledile osvojenim načelom.

M. S.

Poudarek pohištvu

KRANJ, 10. avg. – Danes so na razstaviščnih prostorih Gorenjskega sejma v Savskem logu odprli XXIII. mednarodni Gorenjski sejem. Na tem tradicionalno potrošniškem in komercialnem sejmu letos razstavlja in prodaja 290 razstavljalcev in to na 7.500 kv. metrih pokritih in 6.000 kv. metrih zunanjih površin. Poleg domačih je tudi 75 tujih razstavljalcev iz dvanajstih držav. Največ jih je iz Avstrije 20, Italije 31, ZR Nemčije 15 itd.

Za razliko od lanskega sejma so letos razstavljalci dali znatno večji poudarek pohištvu. Tako sta med drugim Slovenijales in Murka povečala razstavnici prostor in asortiment pohištva. Tudi Koroška zbornica je svojo kolektivno razstavo precej povečala. Prav tako je na sejmu opaziti večjo ponudbo gradbenega materiala in kmetijske mehanizacije. Kot posebna pri-

vlačnost letošnjega sejma so cene, ki so nižje za 2 odstotka, za kolikor se je občina odpovedala prometnemu davku.

Zanimanju proizvoznih in trgovskih podjetij za ta sejem,

ki iz leta v leto narašča, pa, žal, ne sledijo gostinci. Letos so domači praktično odpovedali in kaže, da sejemskega vzdušja v Savskem logu ne znajo ali pa nočejo izkoristiti.

Dobri gospodarji

V Tovarni usnja Šoštanj so v letošnjem prvem polletju dobro gospodarili. Ustvarili so 36 milijonov dinarjev celotnega dohodka, ob tem pa 1,5 milijona dinarjev ostanka dohodka in 2,3 milijona dinarjev amortizacije. Povprečni osebni dohodek je znašal v prvem polletju okrog 1.900 din na zaposlenega. Ob tem velja omeniti še, da je šoštanjska usnjarna letos odplačala še zadnje anuitete za novo lužnico, z novim letom pa so v tej šoštanjski organizaciji združenega dela tudi povsem odpravili nočno delo žena in mladine.

Tovarna usnja Šoštanj, ki bo od 1. januarja 1974 naprej temeljna organizacija združenega dela v okviru Industrije usnja Vrhnika in letos praznuje 185-letnico obstoja, je nedavno tega izdelala sanacijski program, s katerim je predvidela, da bo leta 1975 dosegla najmanj 180 milijonov dinarjev realizacije ter 21 milijonov dinarjev ostanka dohodka.

● JAVNA RAZPRAVA O TELESNI KULTURI
V ŠKOFJELOŠKI OBČINI

Več gotovosti

Iniciativni odbor za ustanovitev telesnokulturne skupnosti v občini Škofja Loka je pred dnevi dal v javno razpravo osnutek njenega statuta, predlog sistema delegiranja v njeno skupščino in osnutek samoupravnega sporazuma o financiranju telesno kulturne dejavnosti. Poleg razprav po delovnih in družbenopolitičnih organizacijah bodo od 16. do 22. avgusta tudi širši razgovori o teh dokumentih v Železnikih, Žireh in Škofji Loki.

V tej občini predvidevajo, da bodo samoupravno skupnost za to področje lahko ustanovili septembra, ko naj bi sklenili tudi samoupravni sporazum o njenem financiranju. Pred tem bodo skušali pripraviti veliko manifestacijo članov telesnokulturnih organizacij, ki naj bi občane opozorila na izredno množičnost in razvejano te dejavnosti v občini.

Od predlaganih novosti si škofjeloški telesnokulturni delavci obetajo predvsem večjo stalnost in gotovost virov dohodka, ki bodo omogočali načrtno in stalno delo. Občinski proračun jim sedaj s prispevkom 370 tisoč dinarjev ne zagotavlja niti četrtine potrebnega denarja, ostala sredstva pa si morajo pridobiti, kakor vedo in znajo, kar jih seveda močno odteguje osnovnim nalogam. Za primerjavo naj bo podatek, da samo športno društvo Alples potrebuje letos 430.000 dinarjev.

V samoupravnem sporazumu je predvideno, da bi naj za to dejavnost namenili zaposleni 0,39 odstotka od bruto osebnih dohodkov. Z odbitkom predvidenega prispevka 0,11 odstotka za republiško skupnost bi bilo za dejavnost v občini na voljo 1.150.000 din. To naj bi zadoščalo za osnovno redno delo, dodatne stroške, ki nastajajo zaradi tekmovanj in podobnega, pa naj bi pomagali kriti pokroviteljski posameznih društev in klubov. M. S.

PLANINSTVO NA PRVEM MESTU

Izšla je 3.-4. številka Telesne kulture, revije za teoretična in praktična vprašanja telesne vzgoje, športa in rekreacije. Privržence športne rekreacije bo predvsem zanimal prispevek K. Petroviča in J. Šturma o valorizaciji in klasifikaciji športnih panog, ki jih gojijo v SR Sloveniji. Avtorja sta izvedla znanstveno raziskavo, ki je dala med drugim odgovor na vprašanje o vrednosti posameznih športov za rekreiranje človeka. Na prvem mestu je planinstvo, na drugem plavanje, na tretjem alpsko smučanje. Nadaljnji vrstni red je tale: 4. namizni tenis, 5. kolesarstvo, 6. odbojka, 7. badminton, 8. balinanje, 9. kegljanje, 10. drsanje in kotalkanje.

Tako sta ovrednotila avtorja 45 športnih panog, ki so znane pri nas. Z vidika pomembnosti za rekreacijo je na zadnjem mestu boks. Organizatorje rekreacije bo zanimal tudi prispevek H. Berčiča „Današnji utrip športne rekreacije v SR Makedoniji v odsevu skupnega posvetovanja.“ Opozarjamo tudi na članek S. Kristana o kabinetih za trim.

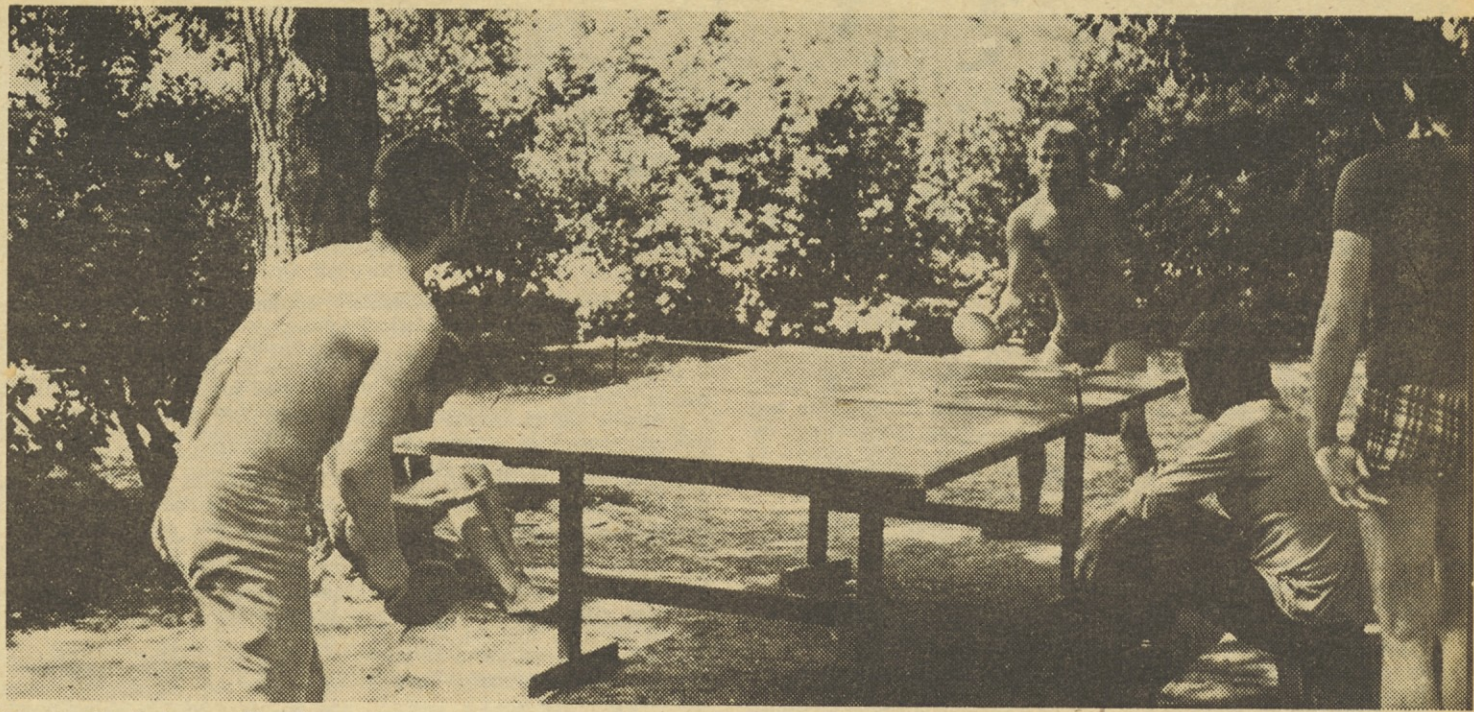
M. PREŠERN: PLAVANJE

Pri šolskem centru za telesno vzgojo v Ljubljani je izšla težko pričakovana knjižica o tehniki plavanja. Napisal jo je višji športni trener Mitja Prešern, ilustriral akademski slikar Savo Sovre, obseg knjižice je 98 strani.

„Plavanje je telesna vaja, ki sodi danes med osnovne telesne spretnosti človeka,“ je zapisano v uvodu. To je šport, ki je človeku tudi z vidika rekreacije najbolj potreben. Šport za vsa obdobja življenja, od četrtega leta do visoke starosti! Kdor se nauči dobro plavati, mu je dostopen najbolj zdrav aktivni počitek na letnem dopustu, lahko pa se brez skrbi loti tudi drugih športov na vodi: čolnarjenja, jadriranja, podvodnega ribolova in smučanja na vodi. Prešern piše prepričljivo o zdravstveni vrednosti plavanja in opozarja na to, da ima ta športna panoga tudi pomembno vlogo v obrambnem sistemu, saj se vojaki

pri svojih akcijah često srečujejo z vodnimi zaprekami.

V uvodnih poglavjih podaja avtor skrbno izbrane in lepo podane informacije o razvoju plavanja v svetu in pri nas, o velikih tekmovanjih in o pomenu plavanja v modernem sistemu telesne vzgoje. Bralce bodo zanimala tudi razmišljanja o učinku vode, zraka in sonca na človeški organizem, o procesih termoregulacije, dihanju in hidromehaničnih načelih plavanja. Največ prostora pa je odmeril avtor razlagi o tehniki plavanja. Nazorno opisuje kravl, prsno plavanje, hrbtni kravl in delfin. V nadaljevanju so opisi startanja in obračanja pri tekmovalnem plavanju. Nova knjižica je sicer namenjena predvsem plavalnim trenerjem, vendar bo prav prišla vsem, ki bi se radi izpopolnili v plavanju – najmikavnejšem športu vročih poletnih dni. D. U.

Na počitnicah v Pineti... (Foto: A. Agnič)

Sistemizirati delovna mesta!

Dveletni študij za organizatorje rekreacije

Komisija za telesno kulturo, šport in rekreacijo pri Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije je te dni razposlala vsem občinskim sindikalnim svetom in večjim delovnim organizacijam razpis Visoke šole za telesno kulturo v Ljubljani za vpis na dvoletni izredni študij za višje organizatorje rekreacije.

Izredni študij za višje organizatorje rekreacije je namenjen predvsem kandidatom iz delovnih organizacij in občinskih sindikalnih svetov, ki naj bi se kot organizatorji rekreacije zaposlili v svojih delovnih organizacijah. Za študij lahko kandidirajo tudi tisti delavci, ki že opravljajo delo športnega referenta, pa nimajo ustrezne strokovne izobrazbe.

Pravico vpisa imajo vsi, ki so končali srednjo šolo in uspešno opravijo sprejemni izpit. Vpišejo pa se lahko tudi kandidati, ki nimajo popolne srednje šole, imeti pa morajo dokončano osemletno osnovno šolo in najmanj štiri leta delovne prakse ter izkušnje na področju organizacije športne rekreacije. Ti kandidati morajo opraviti tudi

poseben sprejemni izpit, ki obsega: ustni in pismeni izpit iz slovenščine, ustni izpit iz tujega jezika, ustni izpit iz zgodovine, ustni izpit iz matematike, ustni izpit iz fizike, ustni izpit iz kemije in ustni izpit iz biologije.

predavateljem.

Stroški študija bodo znašali predvidoma 2000 dinarjev za semester, v čemer pa niso všteti stroški stanovanja, prehrane, potrebne opreme študentov.

Predmetnik šolanja predvideva splošni in posebni del

ne rekreacije, teorija in metodika športno-rekreativnih aktivnosti (športne igre, atletika, gimnastika, kegljanje, balinanje, tenis, namizni tenis, kolesarjenje, streljanje itd.), aktivnosti v naravi (plavanje in drugi športi na vodi), taborjenje, aktivnosti na snegu in ledu, planinstvo itd.

Sindikati Slovenije so močno zainteresirani za vzgojo organizatorjev rekreacije, ki naj bi v prihodnje načrtnije in temeljiteje skrbeli za športno razvedrilo in oddih vseh zaposlenih. Zato slovenski sindikati tudi priporočajo vsem sindikalnim vodstvom, da animirajo delovne organizacije in pomagajo pri izbiri kandidatov za izredno šolanje. Seveda bo pri tem potrebno tudi zagotoviti potrebna finančna sredstva in izredne dopuste v času seminarjev in polaganja izpitov. Dalje sindikati tudi priporočajo, da bi vse delovne organizacije, ki imajo več kot 1000 zaposlenih, sistematizirale delovna mesta višjih organizatorjev rekreacije in da za ta mesta zagotovijo izredni študij kandidatov iz vrst svojih delavcev, ki na tem področju že uspešno vodijo športno rekreacijo ali pa imajo pogoje in voljo za to področje dela.

**POJEM ŠIROKE IZBIRE, SOLIDNE
POSTREŽBE, ZMERNIH CEN,
POJEM DOBREGA NAKUPA**

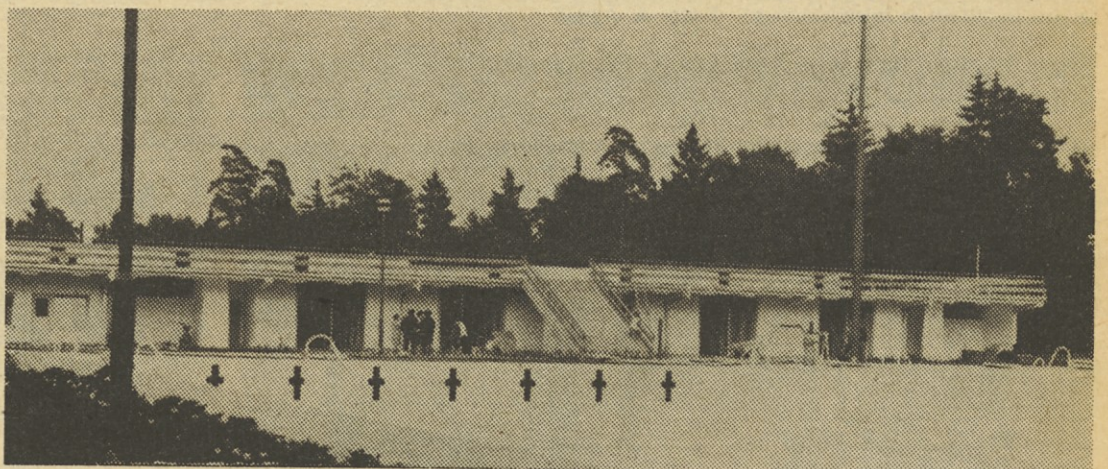
**TRGOVSKO PODJETJE
nama
LJUBLJANA**

Študij traja štiri semestre. Zaradi narave študija bodo predavanja in ostale oblike študije organizirane v vsakem semestru v strnjeni obliki (seminarji po približno dvajset dni), ki bodo v Ljubljani, Rovinju, Martuljku in v Mozirju. Kolokvije in izpite bodo opravljali študentje v izpitnih rokih kot redni študentje Visoke šole za telesno kulturo v Ljubljani ali pa po dogovoru s

predmetov. Splošni del zajema predmetov. Splošni del zajema naslednje predmete: zgodovino športa, teorijo in metodiko telesne vzgoje, sociologijo, psihologijo, funkcionalno anatomijo, fiziologijo in medicino športa, teorijo in metodiko športnega treniranja, statistiko in biomehaniko. V posebnem delu (388 ur) pa so zajeti naslednji predmeti: teorija in metodika šport-

Veliko novo kopališče

Ob tovarni TAM v Mariboru, to je v rekreacijskem centru tovarne, te dni dokončujejo veliko novo letno kopališče. Gre za tri velike bazene (olimpijski, za neplavalce in za otroke) in za vse pritlikline, ki štejejo k sodobnemu kopališču. Kopališče bo odprtega tipa in bo tako dostopno vsem občanom, ki v vročih poletnih mesecih ljubijo rekreacijo na vodi

LOVORIKA JAMI ZAHOD

Tudi letos so velenjski rudarji, ki so prek vsega leta tekmovali v liga sistemu v 10 športnih panogah, ob praznovanju 3. julija, dneva rudarjev, uspešno zaključili sindikalne športne igre.

Lahko se reče, da se je prek leta udeleževalo več kot 1800 rudarjev sindikalnega tekmovanja, kar zgovorno kaže, da je med rudarji in ostalimi člani

kolektiva veliko zanimanje za rekreacijo po napornem delu.

Najboljšim posameznikom in najboljšim ekipam so podelili v Delavskem domu priznanja, seveda pa so na tej slovesnosti bili navzoči prav vsi, ki so v vsem letu tekmovali v tej ali oni športni panogi.

Rezultati: mini golf ekipno: 1. Skupne službe, 2. Jama zahod, 3. ESO.

Smučanje: 1. Jama zahod, ESO, Zunanji obrat.

Šah: Skupne službe, Jama vzhod, Jama zahod.

Atletika: Jama zahod, Zunanji obrati, Skupne službe.

Streljanje: Jama zahod, Jama vzhod, Zunanji obrat.

Rokomet: Jama vzhod, ESO, Jama zahod.

Namizni tenis: Jama zahod, ESO, Klasirnica.

Kegljanje: ESO, Jama zahod, Skupne službe.

Plavanje: Jama zahod, ESO, Jama vzhod.

Nogomet: ESO, Jama zahod, Jama vzhod.

Skupni ekipni vrstni red: 1. Jama zahod, 2. ESO, 3. Jama vzhod, 4. Skupne službe –

uprava, 5. Avtopark, 6. Klasirnica, 7. Zunanji obrat, 8. EFE.

L. G.

KLJUB VSEMU — ZAKAJ PA NE VSI?

Smo sredi poletja. To je čas, ko večina tistih, ki jim dopušča denarnica oziroma družinski proračun, odhaja na morje, da bi si odpočili in nabrali novih moči. To, o nabiranju novih moči, je pravzaprav že star, in lahko bi rekli, oguljen izrek, ki ga pa marsikdo ne jemlje resno. Zal je še veliko, veliko preveč takih, ki pravijo:

„Saj nimam časa, da bi šel na morje. Med dopustom bom gradil hišo, postavil garažo, pomagal staršem pri žetvi, zaslužil kak dinar pri privatniku, uredil vrt, prebelil stanovanje itd., itd.“

„Cene so tako visoke, da še pomisliti ne morem, da bi družino peljal na dopust.“

„Raje tisti denar porabim bolj ko rjino.“

„Kam pa naj sploh grem? V ho tel? Počitniškega doma pa naše podjetje tako nima.“

Pri tem pa tudi že naša podjetja ugotavljajo, da pri tistih delavcih, ki dopusta ne jemljejo resno, nekateri ga tudi res ne morejo, storilnost iz leta v leto pada, bolniške pa naraščajo.

Morda taka razmišljanja ne sodijo v zapis o tistih, ki se veselijo sonca in toplega morja v Pineti pri Novigradu. Vseeno pa skoraj ne moremo mimo, saj so tudi v razgovorih z dopustniki nenehno prisotne vedno manjše možnosti, da preživijo dopust na morju.

Pineta pri Novigradu je naseljena s počitniškimi hišicami, ki so jih postavljali slovenska podjetja skoraj pred petnajstimi leti. Orali so ledino, izsekavali in čistili neprehodno grmovje, urejali obalo, postavljali gostinske in sanitarne objekte ter uredili kanalizacijo in sploh vse, kar sodi k lepo urejenemu naselju počitniških hišic. Tako imajo sedaj v Pineti svoja naselja podjetja: Papirnica Vevče, Tekstilindus, Predilnica Litija pa počitniške skupnosti podjetij in družbenopolitičnih organizacij Gorenjske, Nove Gorice, Maribora, Kranja in Jesenic. Sedaj pa urejajo svoje naselje še Hrastičani.

V teh dneh je obala in morje na Pineti polno kopalcev, ki brezskrbno uživajo svoj oddih. Da pa bi zvedeli, kakšna je organizacija posameznih počitniških naselij in kakšne možnosti imajo delavci teh podjetij, smo vprašali o tem nekaj upravnikov. Čeprav so vsi močno zaposleni, so nekateri radi dali podatke.

Prav vsi so letos precej zaskrbljeni, saj občinska skupščina Novigrad zahteva, da odkupijo po 40 dinarjev za kvadratni meter zemljo, ki jo imajo sedaj v najemu. Površine, ki jih imajo posamezni počitniški domovi, so sorazmerno velike. Zato gre pri tem tudi za precejšnje denarje. Pri tem pa je še najbolj nesprejemljivo dejstvo, da je po urbanističnem načrtu, ki so ga naredili pred kratkim, Pineta nezazidljiva. Tako je vsaka gradnja negotova.

O možnostih in pogojih letovanja svojih delavcev pa so povedali:

FRANCKA TEPINA, upravnik počitniškega doma Tekstilindus iz Kranja:

„Julija in avgusta imamo v naših 59 hišicah samo naše delavce in njihove družine. Trenutno jih je 218, izmene pa imamo na sedem oziroma

na osem dni. Lani je bilo na primer v naših hišicah 2022 ljudi, skupaj z otroki pa 2.500.

Naši delavci plačajo dnevno 43 dinarjev, družinski člani 56, otroci pa 29 dinarjev. To je nekako tudi ekonomska cena, ker pač vsak delavec dobi 600 dinarjev regresa. Za popravila počitniškega doma pa seveda prispeva podjetje.“

Izračun nam pokaže, da za štiričlansko družino delavec iz Tekstilindusa porabi za teden dni najmanj 1179 dinarjev.

„Letos imamo izredno veliko gostov, doslej kar 500 več kot lani,“ je končala tovarišica Tepina.

VENO PAJER, upravnik počitniškega doma Predilnica Litija:

„V 47 hišicah imamo v eni izmeni 230 ljudi. Letos jih je bilo že nad 1100. Lahko rečem, da več kot 50 odstotkov naših delavcev letuje v Novigradu. Nekateri letujejo tudi na Veliki planini, kjer imamo 12 ležišč in v Martuljku, kjer sta pripravljena dve sobi. Izmene imamo na sedem oziroma štirinajst dni. Naš delavec plača na dan 26 oziroma 28 dinarjev. Odvisno pač od tega, če so njegovi prejemki nižji ali višji od

2100 dinarjev. Pri tem pa vsak član našega kolektiva dobi 400 dinarjev regresa.“

VLADO PONGRAČIČ, upravnik naselja „Pohorje“:

„Pohorje“ je pravzaprav počitniška skupnost, ki jo sestavljajo Marles, Svila, Tekol, Cestno podjetje, Teksta in Vinag. Imamo 40 hišic in lahko sprejmemo naenkrat 178 dopustnikov. Naša izmena traja 12 dni in za ta čas plačajo naši 450 dinarjev, njihovi otroci pa 200, ostali člani pa 560 dinarjev. Letos smo dali prednost tistim delavcem z najnižjimi osebnimi dohodki. Cene, ki sem jih povedal, veljajo za vsa podjetja, kjer vsi člani dobijo tudi tistih 600 dinarjev regresa.

Naše hišice so v glavnem že precej iztrošene, zato jih počasi zamenjamo z novimi. Do leta 1978 jih bomo, tako smo vsaj sklenili, zamenjali z novimi Marlesovimi. Te pa bodo imele vsaka svoje sanitarije ter toplo in hladno vodo, 160 tisočakov bo veljala vsaka in jih bodo postavljala posamezna podjetja sama.“

ANTON NOVAK, sekretar Papirnice Vevče:

„Interes naših delavcev za letovanje na morju se vsako leto večja. Spoznanje, da sta zdravje in oddih neposredno povezana, vse bolj prodira med ljudi. Vseeno pa je 900 ali 25 odstotkov naših delavcev, ki letno preživi del svojega dopusta na morju, še vedno odločno premalo.“

Pri nas dobi vsak zaposlen za oddih 540 dinarjev, za nezaposleno ženo in otroke pa po 80 dinarjev. Cena penziona 34 dinarjev je torej ekonomska. Razširitev in izboljšave počitniškega doma pa gredo v breme sklada skupne porabe podjetja.

Morda bi podjetje za počitniški dom dalo tudi več denarja, vendar so pri nas težje, da najprej pospešujemo rekreacijo tam, kjer je dostopna vsem in ob vsakem času, to je doma. Tako smo tudi zgradili kopalni bazen, razna športna igrišča in drugo. Za počitniški dom v Pineti pa že imamo načrt za izgradnjo plavalnega bazena in za ogrevanje hišic. S tem bi podaljšali sezono vsaj za nekaj mesecev.

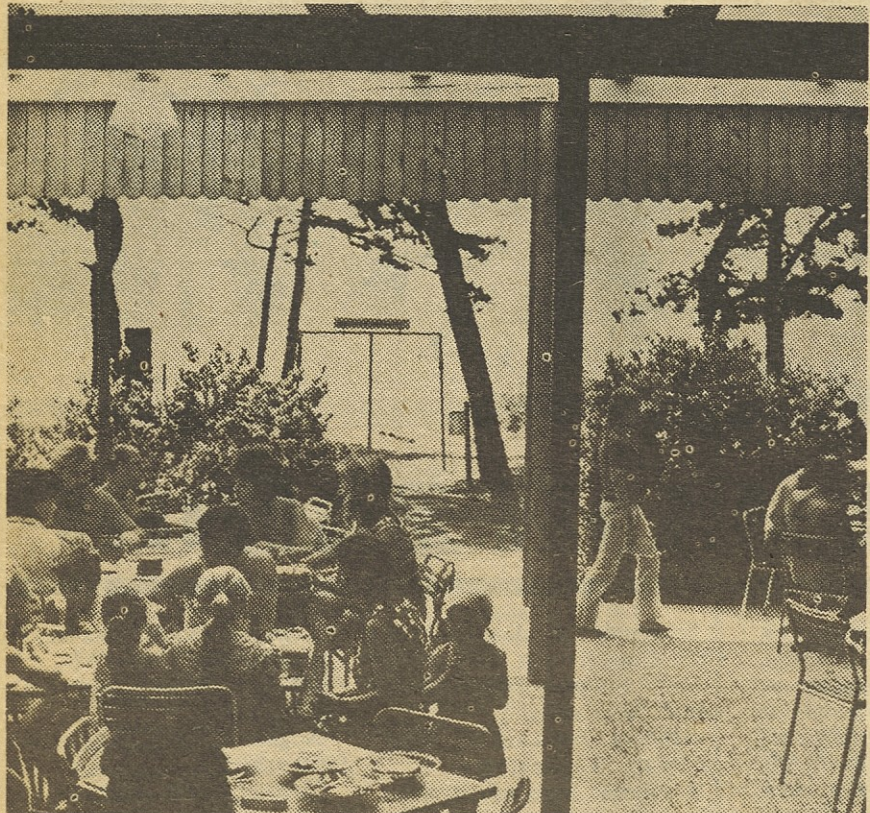
Tekst in foto: **ANDREJ AGNIČ**

Z vsem mogočim se dopustniki ukvarjajo na plaži, so pa res redki tisti, ki ob morju igrajo domino

Plaža na Pineti je za vse dopustnike skoraj premajhna. Najbolj zasedeni so seveda tisti deli, ki so primerno urejeni. Smrad po kloru iz kanalizacij večine kopalcev ne moti
Foto: A. Agnič

Plavanje v morju, igre z žogo, pa tudi poležavanje na soncu večini vzbudi dober tek, zato se jedilnice napolnijo že precej prej, preden začno z „uradno delitvijo“

Morje ob Pineti je polno morskih ježkov, zato so tudi „operacije“ iglic na dnevnem redu

Večina podjetij ima vsaj deloma urejena igrišča oziroma rekreacijske objekte. Poleg balinišč so predvsem za otroke postavljene gugalnice